

LAISKA

LIETUVIAMS

1

9

6

4

B. Markaitis, S. J. SIBIRO TREMTINIAI IR MES	181
* * * GYVENIMUI TEKANT	182
A. Skirmuntaite JAUNOJI KARTA IR LIETUVIŠKUMAS	186
G. Ivaškienė TROMPETĖ IR VARGONAI	192
A. Grauslys GĖRIS SKLINDA...	194
Dr. A. Sužiedėlis SERGU — LAIKYK MANE IŠTEISINTU	198
J. Kojelis TAUTINĖS GYVYBĖS IŠLAIKYMAS ŠEIMOJE	200
B. Krištanavičius, S. J. AMŽINŲ KOVŲ LAUKUOSE	202
A. Rūta “VYNUOGĖS IR KAKTUSAI” IR “DIAGNOZĖ”	207
K. Bučmys, O.F.M.	
A. Rūta EKRAMO MIRGESY	209, 215
Mergaitės APIE “MODERNIĄ MERGAITE”	213
Teresė LAIŠKAS DRAUGEI	214
SKAITYTOJO ŽODIS	215
V. Gidžiūnas, O.F.M. L.K.M.A. SUVAŽIAVIMAS	216

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas**

Redaktorius	Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai	Gediminas Kijauskas, S. J. Dr. Arūnas Liulevičius
Administratorius	Petras Kleintotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės	Algirdo Kurausko
Fotografijos	Algimanto Kezio, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636
Telefonas RĖpublic 7-8400
Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams — 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 300. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

DIEVE, dangaus ir žemės Viešpatie, kurį mes visi nuolankiai tikime, apšviesk mus savo Šventąja Dvasia, kad būtume vienos minties ir vienos širdies svarbiausiųjų gyvenimo tiesų akivaizdoje.

Ši diena mums primena Tavo Apvaizdą, kuri kiekvienam mūsų skyrė savitą kelią ir kurią mes per greit pamirštame tiek laimingose valandose, tiek lemiamose aplinkybėse. O vis dėlto ar ne Ji – skirdama mums tremties dalią – apsaugojo mus nuo perdidelės naštos, kurios nebūtume panešę? Ar ne Ji – savo nuolatiniu rūpesčiu – išgelbėjo mus nuo persunkaus kryžiaus, po kuriuo, greičiausia, būtume palūžę?

Šią valandą mūsų mintys krypsta į Sibirą, kur mūsų tautos kankiniai – savo auka ir ištikimybe tiesai – atperka mūsų silpnybes, paklaidas ir nusi-kaltimus.

Todėl, Dieve, gyvenimo ir mirties Viešpatie, įde-gink į mūsų sąmonę šią šventą tikrovę, kad dėl jų kančios mes esame stiprūs ir dėl jų skausmo – mes ištvermingi; kad dėl jų ligos mes esame sveiki ir dėl jų pasiaukojimo – mes laimingi; dėl jų liūdesio esame linksmi, o dėl jų priverstinės vie-natvės – mes saugūs; kad dėl jų gyvenimo griu-vėsių mes galime statyti dabarties ir ateities rū-mus ir dėl jų mirties mes gyvi laisvu gyvenimu.

Išklausyk mūsų maldos per Kristų, mūsų Vieš-patį. Amen.

Bruno Markaitis, S. J.

Invokacija birželio išvežimus Sibirą minint

GYVENIMUI TEKANT

Ši kartą metame žvilgsnį į lietuvių studentų veiklą. Šiuos komentarus iššaukė birželio mėnesį paskelbti Lietuvių Studentų Sąjungos Centro Valdybos rinkimai bei šiame numeryje spausdinamas jaunosios kartos atstovės A. Skirmuntaitės straipsnis "Jaunoji karta ir lietuviškumas" (184 psl.).

■ LIETUVIU STUDENTU SAJUNGA

"Nelaukite iš (Lietuvių Studentų) Sąjungos, bet duokite Sąjungai patys! Šiais žodžiais pradėjo dirbti naujoji Centro Valdyba, ... pasiryžusi pakelti studentų prestižą ir nustatyti veiklos gaires ateinančiai Amerikos lietuvių studentijai," rašė A. Zaparackas, Sąjungos pirmininkas, savo pranešime ("Studentų Gairės", 1963, lapkritis, 40 nr., 5 psl.).

Deja, Sąjungos veikla pavieniuose skyriuose paskutiniaisiais metais nepagyvėjo. Artėjant naujiems Centro Valdybos rinkimams, bandoma surasti neveikios priežastis.

"Pagrindinis Sąjungos sunkumas yra studentijos susiskirstymas į daugybę ideologinių organizacijų. Jos nevisada rūpinasi Sąjungos veikla. Ta veikla tenka centro valdybai", pareiškė Sąjungos pirmininkas A. Zaparackas ("Pasaulio Lietuvis", PLB biuletenis, 1964, 6 nr. 98 psl.).

Deja, išsireiškimas yra kiek netikslus. Sunkumas glūdi ne studentų susiskirstyme į organizacijas. Paklauskime tų, kurie buvo studentais prieš dešimt metų, kas buvo didžiausias akstinas Studentų Sąjungos Centro Valdybos rinkimams bei jos veiklai. Daugelis atsakys: "Susiskirstymas į organizacijas".

Uždarumas ir visuomeninė neveikia nėra principu jokioje studentų organizacijoje. Teisingai pastebi L. Petrauskaitė: "Mūsų

ideologinės organizacijos neturėtų mus skirti, bet suvesti arčiau. Būdamos pačios stiprios, jos sustiprintų Lietuvių Studentų Sąjungą, kuri, jei dabar nėra, tai turėtų būti svarbiausias organas, rišantis visus studentus" ("Mūsų Vytis", 1963, 6 nr., 202 psl.).

Nebesirūpinama Studentų Sąjunga, nes ir kitos studentų organizacijos nebepasižymi aktyvia veikla. Kodėl taip yra? Klausimas — ne smerkiąs, bet besiteiraująs. Ne iš smalsumo, bet iš rūpesčio.

Dalinai atsakymą galima rasti dabartinių studentų nuotaikas aprašančiame A. Skirmuntaitės straipsnyje "Jaunoji karta ir lietuviškumas" (184 psl.).

■ STUDENTAI PRIE LIETUVIŲ BENDRUOMENES

"Besikeičiant lietuvių studentijos veidui, turi lygiagrečiai keistis ir Lietuvių Studentų Sąjungos veiklos forma" (N. S., "Svarstymai apie artėjančius LSS Centro Valdybos rinkimus", "Draugas", 1964, IV. 18, II d., 8 psl.).

Išmintingai pasakyta. Taip pat ar neverėtų pridėti, kad, progresuojant lietuvių visuomenės organizavimosi būdai, vertėtų prie to derinti ir studentų veiklą?

Vis tebededamos pastangos visus lietuvius įjungti į Lietuvių Bendruomenę. Su ja Studentų Sąjunga ryšius palaikydavo, bet jie gali ir turėtų tapti dar tampresni, nes tik jaunime yra užtikrinta Lietuvių Bendruomenės išsilaikymas ir tik studentija buvo ir tebėra sąmoningiausia ir aktyviausia jaunimo dalis. O bene pats pagrindinis Lietuvių Studentų Sąjungos tikslas pagal statutą yra "organizuoti bendrą studentų veiklą lietuvių bendruomenei, Lietuvos laisvei atgauti ir ruošti išlaisvintos Lietuvos atstatymui".

Sėkmingiausiai tai bus atlikta, studentus kreipiant į Lietuvos Bendruomenę, nes "šiam darbe Sąjunga derina veiklą su Lietuvos Bendruomenės ir politinių veiksmų akcija" (LSS statutas).

Ta linkme buvo žengtas žingsnis Čikagoje. LB Čikagos apygardos valdybos nario jaunimo reikalams S. Ingaunio iniciatyva buvo sudarytas Jaunimo komitetas iš visų studentų organizacijų atstovų, pirmininkaujant LSS Čikagos skyriaus pirmininkui J. Gaučiui. Šio komiteto tikslas yra "bendradarbiauti su LB Čikagos apygardos valdyba, skatinti visą jaunimą bendruomeninei veiklai, rengiant jaunimo šventes, parodas, minėjimus ir t. t." (S. Ingaunis).

Šiuo keliu studentai priartės prie organizuotosios lietuvių visuomenės, o Lietuvos Bendruomenei taip brės nauji darbuotojai.

■ OMAHOS STUDENTAI

"Pavyzdینگais, punktualiais ir darbingais" buvo apibūdinti Omahos studentai LSS pirmininko A. Zaparacko ("Studentų gairės", 1963, lapkritis, 7 psl.). Jie stipriai reiškiasi ne tik studentiškoj veikloj, bet ir Lietuvos Bendruomenėj, o taip pat reprezentuodami lietuviškuosius reikalus pas amerikiečius. Du studentai (D. Katiliūtė ir R. Guzulaitis) yra Omahos LB skyriaus valdyboje; keturi studentų atstovai (A. Leškus, P. Barzdžius, A. Dapšys ir R. Guzulaitis) aplankė Nebraskos gubernatorių F. B. Morrison, painformuodami jį apie Lietuvą bei jo paprašydami pasirašyti po proklamaciją, paskelbiančią vasario 16-tąją Lietuvos diena Nebraskoje.

■ GIMTOJI KALBA MIŠIOSE

Apaštališkasis Sostas jau patvirtino JAV vyskupų projektą anglų kalbos įvedimui į šv. Mišias. Tikimasi, kad šie potvarkiai išgalios lapkričio 29 d., kada prasidės nauji liturginiai metai. Remiantis vyskupo Vincento Brizgio gautu laišku iš Romos, nuo tada ir mes, lietuviai, Mišiose galėsime vartoti savąją kalbą JAV teritorijoje (žr. "L. L.", 1964, balandis, 146 psl.).

■ GAIRĖS KRIKŠČIONIMS SUSIVIENYTI

Vienas iš įtakingiausių Antrojo Visuotinio Suvažiavimo vadų Belgijos kardinolas Suenens, gegužės 4 d. kalbėdamas Čikagos Universitete apie Visuotinį Suvažiavimą ir Ekumeninį Sąjūdį, pasiūlė sekančias šešias gaires sėkmingam krikščionių susivienijimui:

1. Ekumeninis sąjūdis turi būti antgamtiškas: jis prasideda noruose Dievo, siekiančio visų vienybės Savyje; jį turi lydėti malda ir prisipažinimas savo kaltės kitų atžvilgiu.
2. Reikia svarstyti doktrinų skirtumus ne abstrakčiai, bet istorinėje perspektyvoje.
3. Nemaišyti vienybės su uniformuotumu: Bažnyčia yra atvira visoms kultūroms, bet jas visas viršija.
4. Ne ginčytis debatų, bet kalbėti dialogu: aiškintis, suprasti ir, tiesą atradus, nuoširdžiai ją priimti.
5. Bendrom jėgom ieškoti atskirų grupių išvystytų ir tarpusaviai papildančių savybių.
6. Kadangi Dievo tiesa yra kartu meilė, tai ir krikščioniškoji tiesa nebūtų tiesa, jei nesijungtų su meile.

Šios gairės yra tikrai būtinos giliai ir pastoviai krikščionių vienybei atsiekti, paremtai ne sentimentalumu, bet tiesos ieškojimu meilėje.

■ KUN. L. JANKAUS "TEISMAS"

BALFo lietuvių šalpos reikalus daugelį metų uoliai tvarkęs kun. L. Jankus buvo ir tebėra rakštis Lietuvos okupantams ir jų kolaboratoriams. Neseniai Skuode suruoštame teismo farse už tariamą jo 1941 m. nekaltų žmonių žudymą jis buvo už akių nu teisistas 15 m. kalėjimu.

Brooklyniskė "Vienybė" teigia, kad "pats kun. Jankaus jaudinimasis ir blaškymasis ryšium su ta byla rodo tam tikrą jo pasikarščiavimą ir lietuvių tarpe gali sukelti įtarimo, jog tam tikras krislas tiesos visdėlo yra visame tame reikale". ("Vienybė", 1964, IV. 23; 11 psl.)

Sąmoningų tautiečių tarpe vieši nekalturno įrodymai įtarimo nesukelia. Priešingai, lietuviškoje visuomenėje yra pastebimas solidarumas neteisingais kaltinimais vieningai pasipiktinti.

■ CIVILINĖS TEISĖS...

Kai šios eilutės pasirodys spaudoje, Civilinių Teisių klausimas JAV senate, gal būt, jau bus išspręstas, bet gal dar ne.

Šiuo siūlomu įstatymu kiekvienam piliečiui būtų garantuojama teisė į darbą, pastogę ir visuomenės patarnavimus, nežiūrint jo odos spalvos. Atrodytų, kad dalykas aiškus ir savaime suprantamas — kam dar įstatymas? Visgi ne visi savaime suprantami dalykai yra vykdomi. Štai pavyzdys: ne taip seniai vienuolė nebuvo priimta į vieną katalikišką ligoninę paciente: vienuolynui su gailėsčiu pranešta, kad, jei jos veido spalva būtų nors kiek šviesesnė, vieta būtų atsiradusi...

Senato posėdžių salėje jau daug savaičių liejasi žodžių tvanas, kuriuo pietų valstybių senatoriai nori prigrindyti ir taip jau silpną įstatymą. Delsiama su balsavimu, nes norima išsukti aiškia krašto piliečių nuomonę.

Balandžio 28 d. Washingtone įvyko tarp-religinis Civilinių Teisių Kongresas, kuriame susirinko apie 6500 žmonių — kunigų, rabinų ir pasauliečių.

Washingtono arkivyskupas Patrick O'Boyle pradėjo suvažiavimą šiais invokacijos žodžiais: "Viešpatie, ... šiuo metu JAV senatas svarsto įstatymą įgyvendinti žmogaus teises. Apšviesk jų protus, kad tiesa laimėtų prieš klaidą. Sustiprink jų valią, kad balsuotų už tai, kas teisinga, nekreipdami dėmesio į nedorus spaudimus. Tegu jie klauso patarimų, kurie neša viltį, ne pražūti. Tegu jie buriasi meilės galia ir nekreipia dėmesio į tuos, kurių motyvai yra pyktis ir neapykanta".

Kalbėtojų tarpe metodistų vyskupas Julian Smith, apkaltino organizuotą religiją ligšioliniu neįjautrumu negrų siekiam: "Ji juos išjungė iš pagrindinės kultūros srovės, kartais net uždarydama bažnyčios duris Dievo vaikams, kurių oda juoda. Ji leido ir rėmė rasinę segregaciją ir diskriminaciją ne tik visuomenėje, bet ir savo pačios bendruomenėje".

Sis buvęs neįjautrumas šiandien yra atitaisomas, kai tikintieji vis labiau pajunta savo atsakomybę. Įvykęs Kongresas paro-

dė, kad JAV bažnyčios, remdamos Civilines Teises, drąsiai, vieningai ir nedviprasmiškai pasisako už visų rasių lygybę.

Civilinių Teisių įvedimui priešinasi mažuma. Tačiau organizuotai rašydama laiškus senatoriams, ji nori sudaryti išpūdį, kad didesnė Amerikos visuomenės dalis yra prieš Civilinių Teisių priėmimą. Verta ir mums parašyti savo senatoriams laišką atsverti jų balsus.

■ ... STUDENTU BUDĖJIMAS

Prieš Linkolno paminklą Washingtone visą dieną ir naktį būrelis seminaristų stovi prie didelio plakato: "Teologijos studentų Civilinių Teisių budėjimas. Protestantai — katalikai — žydai. Civilinės Teisės savo esme yra dorovinis klausimas. Mes stovime čia kiekvieno žmogaus sąžinei liudyti, kad prieš Dievą visi esame broliai."

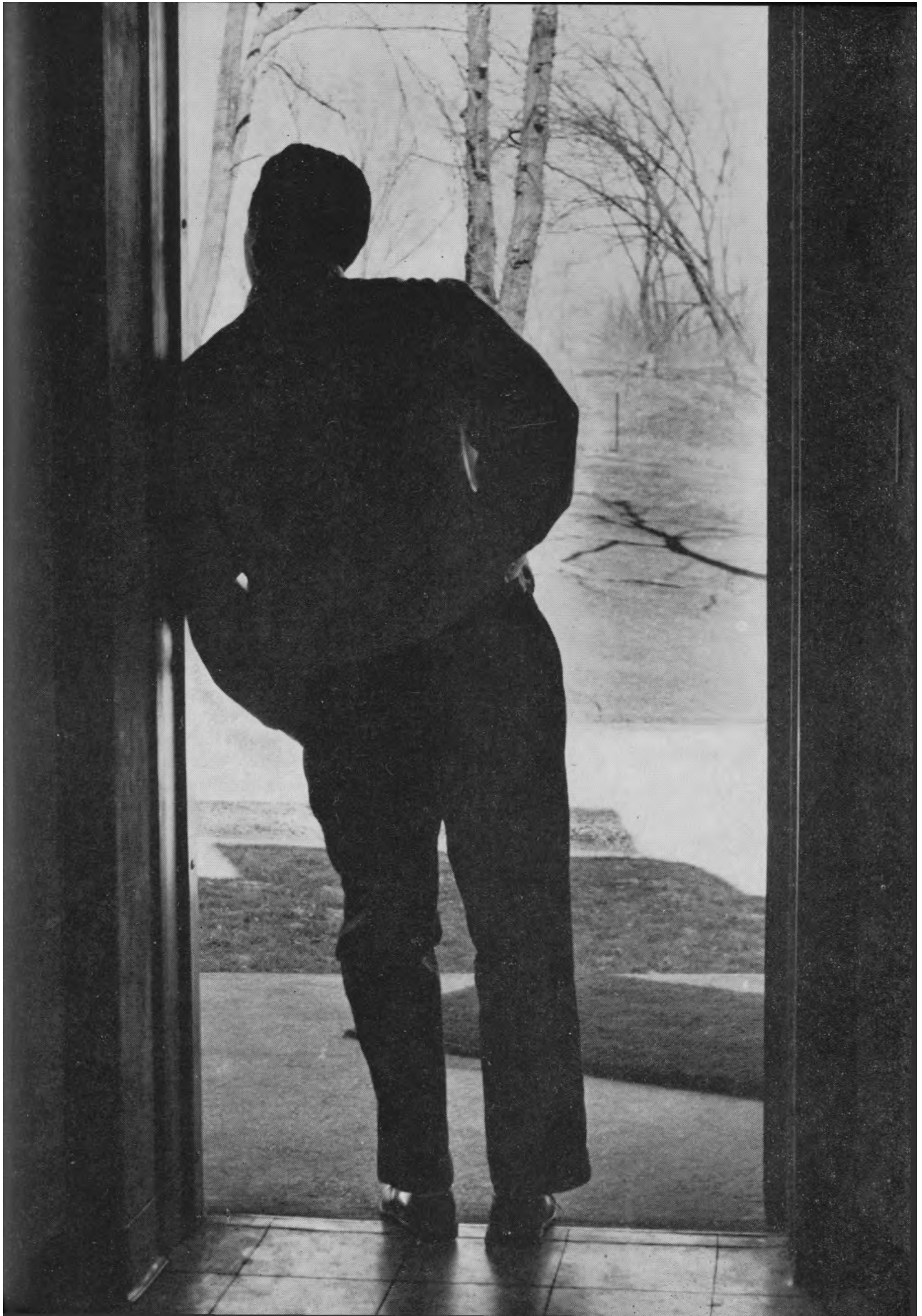
Budėjimas pradėtas balandžio 19 d. ir tęsis, kol senatas priims Civilinių Teisių įstatymą. Toji mintis gimė protestantų Bendroje Teologijos Seminarijoje, bet greitai rado atgarsį žydų ir katalikų seminaristų tarpe. Prie budėjimo jau prisidėjo šimtas seminaristų. Kas savaitę yra reikalinga du šimtai budėtojų, bet sąrašas jau užpildytas iki birželio galo.

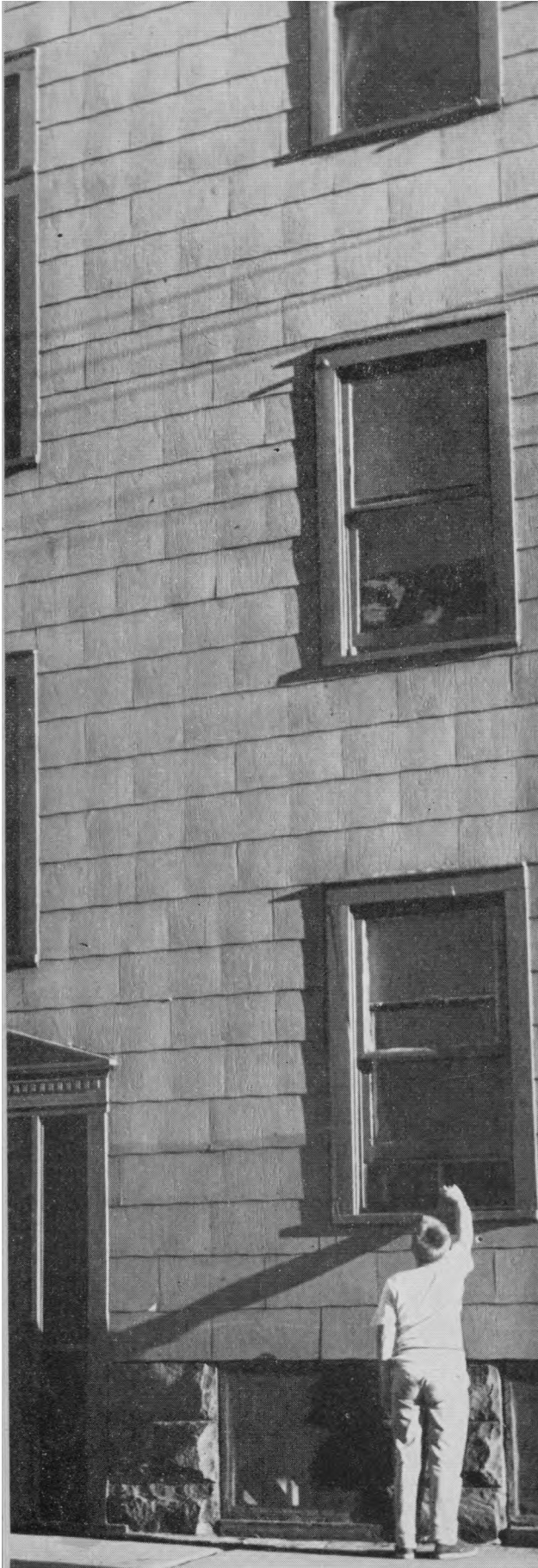
Seminaristų demonstracija pabrėžia, kad Civilinės Teisės nėra tik rinkiminių metų politika, bet gilus mūsų visų sąžinės reikalas.

■ SPEKTAKLIS

Niujorko valstybės Albany mieste aštuoniolikmetis vyrukas užlipo ant aukšto pastato stogo ir rengėsi šokti žemyn. Gatvėje susirinko kelių tūkstančių minia, kuri greit pradėjo piktintis, kad vaikas taip ilgai laukia: "Jei jis greitai nešoks, aš pavėluosiu į traukinį", skudėsi jauna moteris. "Kažin — gal jis sugalvos šokti anoj pastato pusėj?" — rūpinosi prekybininkas. Grupė jaunuolių nutarė savo bendraamžiui padėti, sutartinai šaukdami: "Šok, šok, nebijok!"

Visi grįžo vakarienei nepatenkinti — šuolio į mirtį nebuvo,

JAUNOJI KARTA IR LIETUVIŠKUMAS

JAUNOSIOS KARTOS atstovė pareiškia: "Aš tikiu lietuviškumo prasme, daugumas mano draugų ja tiki".

Šiame straipsnyje analizuodama savosios kartos nuotaikas, ji bando "nors kiek sau patiems pristatyti jos (jaunuomenės) situaciją, ją nei smerkiant, nei teisinant, todėl, kad reikalinga į šią situaciją žvelgti kaip į procesą". Tačiau pastebi, kad "yra didelis pavojus niekada iš šio proceso laikotarpio neišeiti, ... niekam nesiangažuoti". Gale pastebi, "kas yra vyresniųjų rąkose".

Iškeltuose klausimuose. Aušrelės Skirmuntaitės nuomone, yra daug diskutuotinių dalykų. Iš skaitytojų — tiek vyresniųjų, tiek jaunesniųjų — laukiame pasisakymų. — Red.

Rašydama vyresniosios ir jaunesniosios kartos bendro kultūrinio darbo ir jaunosios kartos tautiškumo klausimu, pirmiausia norėčiau padaryti prielaidą, kad šių kartų bendradarbiavimas savyje rimtų problemų nekelia: priaugančios kartos žmonėms kartą į lietuvišką kultūrinį darbą įsijungus, bendradarbiavimas su

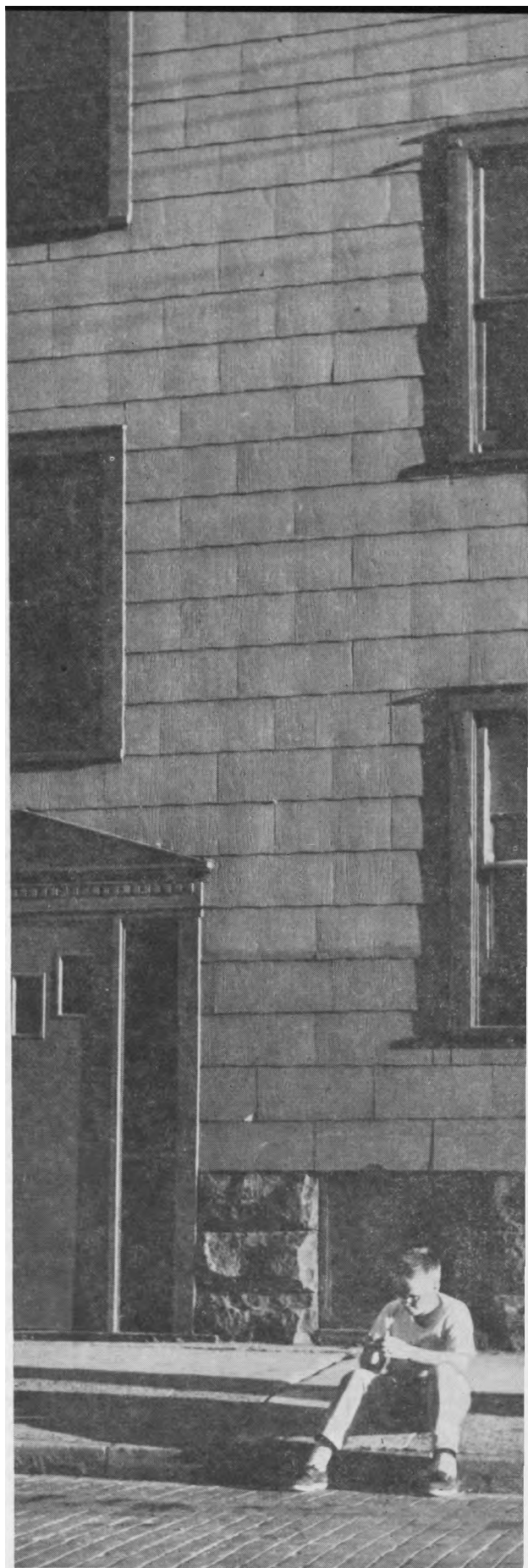
AUŠRELĖ SKIRMUNTAITĖ

vyresniaisiais yra visiškai natūralus, savaime suprantamas ir paties jaunimo pageidaujamas. Visi pripažinsime, kad visoje eilėje sričių toks bendradarbiavimas vyksta.

Todėl gal ir vertėtų šiek tiek sustoti ties pačiu pagrindiniu klausimu: kas tą jaunesniosios kartos išsijungimą vienaip ar kitaip lemia, kas jį paskatina arba sustabdo? Kokios iškyla jam kliūtys, arba kodėl daugeliu atveju jis toks menkas? Dar kitaip, tai būtų klausimas, koks yra jaunesniosios kartos santykis su pačiu lietuviškumu, arba tiksliau, su savo tauta. Bandykime tad prie šio klausimo priėti žvilgsniu į mūsų laikų jaunimą bendrai: kaip jis galvoja ir jaučia, kuo jis tiki ir netiki, ko jis siekia ir nesiekia, kaip jis galvoja, kam jis gyvena. Bruožai, kuriuos atrinksime, nebus išimtinai lietuvių jauniosios kartos, bet, gal būt, Vakarų pasaulio kaipo tokio; tačiau kaip tik dėl to jie mums turėtų padėti suvokti ir mūsų jaunimo padėtį.

JAUNŪJŲ ABEJINGUMAS

Vienas iš ryškiausių tokių bruožų (ir vyresniajai kaitai, gal būt, sunkiausiai suprantamų) yra jaunų žmonių abejin-

Šių dienų akademinis jaunimas be aiškaus pasisakymo už lietuvių bę vargiai ar sugebės išlaikyti savyje lietuvišką pradą ir todėl jam apsisprendimas yra tapęs kertiniu principu lietuviškumo klausimu.

Dr. Vytautas Vygantas

188 ir 190 p. citatos iš 1957 m. "Studentijos Jubiliejinio Leidinio"

Pastovus ir tvirtas lietuviškume gali likti tik tas, kuris remiasi giliu protiniu įsitikinimu, jog Lietuva mums yra ne asmeninio reikalo gėris, ne patogi ir saugi asmeninė buitis, bet kad tai objektyvus etinis gėris.

Dr. Antanas Suziedėlis

gumas vyresniosios kartos vertybėms, stoka atsidavimo joms tarnauti, arba, kaip daug kas mūsų tarpe sakytų, stoka angažavimosi. Stebėtinai didelis skaičius jaunų žmonių, nežiūrint į tai, kad jie padės visas pastangas gauti geras stipendijas ir gerus pažymius, kad paskiau patektų į gerus universitetus, iš kur išėję gautų gerus darbus, vis dėlto žvelgia į tą pasaulį, į kurį jie žengia, su dideliu nepasitikėjimu. Tas vyresniųjų pasaulis, į kurį jie eina, atrodo jiems šalta, mechaniška, abstrakti, specializuota ir emociniai beprasmiška vieta, kurioje žmogus atlieka tam tikrus judesius, bet be įsitikinimo, kad tie judesiai būtų ko nors verti, žmoniški, orūs, prasmingi ar net įdomūs. Todėl didelė dalis jaunimo jaučia reikala likti "šaltu", o "šaltumas" kaip tik reiškia abejingumą, neprisirišimą ir, bet kokia kaina, nerodymą entuziazmo.

Tai niūrus vaizdas ir jis nėra visiškai tikslus. Retas kuris jaunas žmogus yra sąmoningai ciniškas ar su apskaičiavimu; daugelis jaučia, kad toks abejingumas ir perankstyvas ciniškumas yra neišvengiami, kai visuomenė pasirodo galinti duoti tiek mažai, kas būtų reikšminga, ir pastovu, ir prasminga. Jauni žmonės trokštų tokių vertybių ir siekių, ar bent visuomenės institucijų, kurioms jie galėtų besąlyginiai atsiduoti; jie jų vis tebeieško (ir kai atsiveria tokia galimybė, kaip pavyzdžiui Peace Corps Amerikos jaunimui, kaipo proga tam idealizmui pasireikšti, didelis jaunimo skaičius mes viską, kad galėtų prisirašyti). Tačiau, kai visuomenė, bendrai imant, labai mažai panašių progų suteikia, "šaltas apsiėjimas" daugeliui atrodo vienintelis būdas išvengti žalojančio at-

sidavimo siekiams, kurie gali būti netikri. Šitoks "susilaikymas" lietuviškumo, kaipo vertybės, atžvilgiu yra charakteringas mūsų jaunimui, nors gal jis nėra galutinė pozicija. Viešai jis labai dažnai pasireiškia savęs ir savo kartos narių klausinėjimu: kodėl reikia būti lietuviu, kas yra lietuviškumas ir t.t.

REALUS GALVOJIMAS

Daugeliui vyresniųjų tokia pažiūra gali atrodyti kaip nedėkingumo ženklas ir atsakomybės stoka. Vis dėlto tam, ką jaunimas šiandien turi: mokslui, plačiom profesinėm galimybėm, medžiaginiam pertekliui, vyresnioji karta kažin ar galėjo prilygti savo laiku Lietuvoje, ir todėl jaunoji karta, rodos, neturėtų rasti jokio pasiteisinimo atokiai nuo lietuviško kultūrinio darbo laikytis, o ypač dabar, kai jos dabartinė padėtis yra sulyginama su knygnešių laikais, vargo mokykla ir partizanų kovomis kaip neatremiamais priekaištais. Bet, nors ji entuziazmu nepasizymi, šitai tariamai neatsakingai kartai nestinga sveiko, išlyginto ir realistiško galvojimo. Ji gana giliai, ir gal net perdaug, jaučia savo aplinkos sudėtingumą; jos nariai gerai apsiskaitę ir gerai informuoti, sąžiningi ir nuoširdūs savo asmeniškose santykiuose.

Dalinai šitas kontrastas tarp jaunuose žmonėse pastebimo subrendimo ir jų jaučiamo svetimumo lietuviškajai visuomenei išplaukia iš to fakto, kad pasaulis nesulaikomai ir nenuspėjamai kinta. Jaunų žmonių sveika galvosena kaip tik ir pasireiškia jų suvokimu, kaip labai jų pasaulis skiriasi nuo buvusio jų tėvų pasaulio. Jie jaučia, kad pasišventimas kam nors šiandien, rytoj gali

nebegalioti; kad perspektyvos nuolat keičiasi ir todėl yra sunku atrasti atramos tašką, kuriuo būtų galima pasikliauti visam likusiam gyvenimui. Be to, ir tėvai negali duoti jaunajai kartai pavyzdžio, kokia ji turėtų būti, sulaukus jų amžiaus. Todėl daugelis jaunų žmonių mažai orientuojasi, kas jie turėtų tapti, nes pasaulis, kuriame jie turės gyventi, dar neįsivaizduojamas, o gyvenimo pavyzdžių jam šiuo metu nėra (lygiai, kaip sakysime, katalikų Bažnyčioje, šiame atsinaujinimo amžiuje jos orientacijai į pasauli keičiantis, šiuo metu nėra pavyzdžių, koks turėtų būti mūsų laikų šventasis ar mūsų laikų katalikas).

STOKA MAIŠTAVIMO

Kitas faktas apie jaunus žmones šiandien yra stoka maištavimo prieš vyresnius ir vyresniąją kartą. Šalia jų nenoro atsiduoti “vyresniųjų pasauliui” bendrai, toks maištavimo trūkumas atrodo keistas, nes lauktumėm, kad jaunas žmogus, kuris atsisako savo tėvų vertybes priimti, tuo pačiu jas atmestų, prieš jas kovotų. Tačiau maištavimas kyla tada, kada jaunoji karta numato grėsmę pasidaryti lygiai tokia pati kaip vyresnioji karta, kurios galvojimas ir gyvenimo būdas yra jai nepriimtini. Bet, kai jauni nepramato jokios galimybės, kad jie taps panašūs į savo tėvus, tada ir tėvų pasaulis jiems yra toks tolimas, kad jis nei vilioja, nei graso; jiems nėra jokio reikalo prieš jį maištauti.

Iš tikro, jaunimas dažnai jaučiasi tiek toli nuo vyresniosios kartos galvojimo ir siekimų, kad jis gali sau leisti vyresnius “suprasti” ir net atjausti jų kai kuriuos išgyvenimus, kuriais pats jokių

būdu negali dalintis: taip, pavyzdžiui, nesijuokiamas iš vyresniųjų perdėto emocingumo, nors sau visiškai svetimo, kas liečia paliktą kraštą; neneigiamos nei jų aspiracijos išvauduoti Lietuvą, kiek tai liečia tu aspiracijų nuoširdumą.

Iš savo pusės tėvai taip pat dažnai jaučia, kad jaunimas yra kitoks, ir tai mažina jų pasinešimą diegti arba primesti vaikams savo vertybes ir pasirinkimus. Rezultate dažnai gaunasi nerašytas susitarimas tarp dviejų kartų nesikišti į vieną kitos gyvenimą ir reikalus. Mes visi pažįstam lietuviškų šeimų, kuriose tėvai sielojasi lietuviškais reikalais, dirba, laksto ir plėšosi, bet jų vaikų nesimato nei li-tuanistinėse mokyklose, nei jaunimo organizacijose, nei iš viso viešame lietuviškame gyvenime. Šitokia situacija yra labai realus mūsų gyvenimo faktas, kuris kelia problemą tiek tėvams, norintiems matyti savo vaikus sąmoningais lietuvi-ais, tiek jaunimui, pasigendančiam iš tėvų pagalbos ir pavyzdžio pasaulėžiūros ir asmenybės vystymuisi. Klaidinga būtų manyti, kad vyresnioji karta šiuo atžvilgiu yra nesugebanti. Tačiau, nežiūrint jos geriausių intencijų, jai yra neįmanoma būti pavyzdžiu savo vaikų ateities gyvenimui, kai to gyvenimo formos šiuo metu net nenuspėjamos.

BEJĖGIŠKUMO JAUSMAS

Dar vienas šitos jaunimo psichologijos aspektas yra paplitęs bejėgiškumo — visuomeninio, politinio ir asmeninio — jausmas. Praėjusiais laikais jaunosios kartos buvo kažkaip įsitikinusios, kad visuomenė turi ir gali būti perkeista, kad jų pastangos gali turėti įtakos visuomenei ir politikai. Šiandien bejėgiškumo

jausmas siekia toliau, negu grynai visuomeninius ir politinius interesus; daugelis jaunų žmonių jaučiasi bejėgiai paveikti bet kokia, išskyrus pačią asmeniškiausią, savo gyvenimo sritį. Į pasaulį žvelgiama kaip į tam tikrą chaosą, kur individai tėra aukos prieš likimo jėgas, kurias jie retai tegali suprasti ir dar rečiau suvaldyti. Universitetą baigus, įžengiama į tam tikrą sistemą, kuriai dirbama, bet kurios negalima nei pakeisti, nei nuo jos pabėgti. Taip pat ir lietuviškame gyvenime nusistovėjusios veiklos formos, merdintis kūrybinis gyvenimas, išsėmė rašytojai ir kalbėtojai,... ir tu tuo viskuo bodiesi, ir tu taip trokštumei gyvybės, užsidedimo ir prasmės... — bet nei tu, nei tavo karta nieko neįves, nieko nesukurs — tam trūksta ir stimuliuojančios aplinkos, ir kritiškos publikos, ir tau pačiam proto bei kūrybi- nių sugebėjimų, ir svarbiausia — noro bei energijos.

Žiauriausia, kad šitoks bejėgiškumo jausmas gimdo bejėgiškumą tikrovėje. Karta, kuri netikį, kad ji gali visuomenę pakeisti, liks jos nepakeitus. Tačiau, kiek šis nusistatymas yra klaidingas, tiek jis nesunkiai suprantamas — pasaulio sudėtingumas, ateities netikrumas ir praeities nebeatliepimas į dabartinę situaciją dažnai paralizuojausiai veikia jauno žmogaus sąmonę.

ASMENIŠKO GYVENIMO SVARBA

Viena iš reakcijų, kurią tas bejėgiškumo jausmas iššaukia, yra asmeniškumo gyvenimo svarbos pabrėžimas. Jaunas žmogus pradeda labiausiai vertinti tą savo gyvenimo sritį, kuri mažiausiai turi bendro su platesne visuomene, ir todėl mažiausiai nuo jos priklauso.

Lietuvis studentas
Amerikoje negali
apsiriboti vien savo
profesiniu pasiruošimu,
bet turi ugdyti savo
kultūrinę samonę
lietuviškos visuomenės
dvasioje ir joje kurti.

V. Tautvidaitė-
Zubkienė

Akademinis jaunimas
paramos iš vyresniųjų
galės gauti tiktai
tada, kai vyresnieji
bus pajėgūs priimti
ir suprasti
jo ir savo pačių
naująją aplinką,
bus pakankamai
susipažinę su šio
laiko idėjomis,
o neliks sustingę
praeityje, nepajėge
pakelti savos
tragedijos
ir taip likę
gailėtis „anų“ dienu.

G. Caplikaitė-
Mačiuikienė

Prisiminkime, kaip mes plačiai apgailestaujame, kai universitetus baigusieji išskuba į priemiesčius, užsiima vien šeimos auginimu ir savo gyvenamos vietos gerinimu bei puošimu, o bet koku visuomeninių rūpesčių į savo pasauli stengiasi neišsileisti. Taip pat ir laisvalaikis yra traktuojamas kaip didelė brangenybė, kuri sunaudojama vien užsiėmimams, duodantiems giliausią asmeninį pasitenkinimą, nes to nerandama darbe. Šansai yra nedideli, kad žmogus tada pašvęstų savo laisvalaikį vadinamai „veiklai“ — veikla dažniau griaua sveikata, negu skaidrina kasdienybę.

Kartu su šia svarba, kurią asmeninis gyvenimas yra įgavęs, eina tam tikra pažiūra į laiką — į jį žvelgiama maždaug nuo šiandien iki rytoj; planuoti ką nors už kelių metų ar net daugiau, kažkaip rodosi neprotinga. Neįmanoma savo padėties ir savo gyvenimo taip toli pramatyti, kada pasaulis taip sparčiai keičiasi. Todėl ir dabartis įgauna aukščiausią, kokia begali būti, reikšmę. Studentų tarpe pasiūlymas, ką nors visuomenei atlikti šiandien, susilauks arba palankios, arba pasipriešinančios reakcijos, bet tai bus reakcija; tuo tarpu projektai, kurie realizuoti tik per tam tikrą eilę metų, dažniausiai skamba tiek nerealiai, kad jie arba pamirštami, apie juos pakalbėjus, arba čia pat apšaukiami svajonėmis. Iš kito taško, toks laiko sutrumpėjimas, gal būt, yra priežastis ir gana išsigalėjusio jaunime hedonizmo.

Greta asmeniško gyvenimo ir dabarties momento pabrėžimo galime padėti ir studentijos visišką nesidomėjimą politika — šito fakto nereiktų net minėti, jeigu nesinorėtų pastebėti, kad tai nėra vien

dėl to, kad jaunimas „nenori veltis“ į vyresniųjų ginčus ir peštynes. Greičiau tai yra dar vienas reiškinys minėto bejėgiškumo pajautimo — neatvaudos Lietuvos jokios mūsų politinės pastangos; tad ko jos vertos?

INTENSYVIU PERGYVENIMU KULTAS

Baigiant šią jaunosios kartos apibūdinimą, dar galima pridėti ir tam tikrą vidinių intensyvių pergyvenimų kultą. Vakarų pasaulyje „trenktoji generacija“, aišku, yra nuvedusi šį kultą iki kraštutinumo. Mūsų tarpe „bytnikų“ kaip ir nėra, bet vis dėlto tas pergyvenimų ieškojimas gana gyvai reiškiasi: jų ieškoma keliavime (Europa paskutiniu metu yra pasidariusi labai populiari), meninėse išraiškose (šalia kūrybiniai tam gabaus jaunimo, kuris tiesioginiai toje srityje reiškiasi, yra ir nemažai tokių, kurie užsiima poezijos ir prozos rašymu vien savo pačių pasitenkinimui), gamtoje (yra tokių, kurie atsisako net vasaros stovyklų, kad atostogas galėtų praleisti, pamatydami Amerikos Vakarų, Kanados ar Meksikos gamtos įdomybes), erotinės meilės uždaruje arba draugų rateliuose (nemažai yra jaunimo tarpe atsiribojusių nuo tiesioginės lietuviškos veiklos, bet atsidavusių grupei lietuvių draugų ir savo tarpe besidalinančių pasaulėžiūriniais ir net lietuvių kultūros klausimais). Šie dalykai jaunimo vertybių skalėje užima be galo svarbią vietą, nes apie juos dar galima pasakyti, kad tai buvo „prasminga“; kaip ir kodėl, sunku atsakyti — greičiau, kad nebuvo jausmo, jog tai buvo tuščia, ir nieko daugiau žmogus neprašai.

Tai rodo, kad jaunas žmogus linkęs ieškoti savęs savo paties viduje, o ne visuomenėje, veikloje ar užsiangaravime, ir kad jis įsitikinęs, jog tiesa apie jo gyvenimą, apie jo santykį su pasauliu tegali atsiderinti tik per nuolatinį leidimąsi į savo paties sielą. Siekiami pergyvenimai yra privatūs ir net visiškai uždari; todėl ir gaunasi abejingumas visuomenės reikalavimams.

JAUNOJI KARTA IR LIETUVYBĖ

Ligšiolinių pastabų tikslas anaip tol nebuvo jaunąją kartą juodai nupiešti, bet greičiau bandymas nors kiek sau paties pristatyti jos situaciją, ją nei smerkiant, nei teisi- nant, todėl, kad reikalinga ši šią situaciją žvelgti kaip į procesą. Jaunystė paprastai ir yra laikoma tuo tarpsniu žmogaus gyvenime, kada jis turi teise ir privilegiją pačius svarbiausius gyvenimo sprendimus tam tikrą laiką dar sulaukyti, kol jis pasidarys, kiek galima, tinkamai ir pakankamai pasirošęs tuos sprendimus padaryti jau neatšaukiamai ir galutinai. O sprendimas yra neišvengiamas — be galutinės ištikimybės kam nors, be prasmės suvokimo kame nors, šalia jo paties, žmogus iš tikro negali vertin- gai kaip asmenybė gyventi.

Be abejo, yra didelis pavojus jaunajai kartai niekada iš šio proceso laikotarpio neišeiti, iš jo neišsilaužti ir niekada niekam nesiangažuoti; bet tai irgi sudarys savotišką spren- dimą — pasukimą, tegul ir nesąmoningai, savęs nužmogini- mo keliu. Todėl tiek, kiek šiuo metu jaunoji karta tokioje situacijoje randasi (Mac- kaus poezija tai labai nedvi-

prasmiskai, stipriai ir vaiz- džiai liudija mūsų pačių akims), tiek šita situacija jau- nosios kartos dar jokių būdu neapsprendžia — kelias į ver- tybių priėmimą, įskaitant ir tautinių, tebėra atviras.

Iš kitos pusės, būtų klaidin- ga teigti, kad jaunoji karta yra taip visiškai neapsispren- dusi lietuviškumo atžvilgiu. Neretai apsisprendimas už as- menišką ištikimybę tautai (dažniausiai net ir sau pačiam negalint atsakyti kodėl) egzis- tuoja tame pačiame asmenyje lygiagrečiai su anksčiau minė- tom nuotaikom — ir nesunku įsivaizduoti, kokią įtampą kartais reikia dėl to išgyven- ti: tikėti beprasmybės aki- vaizdoj ar svyruoti tarp nega- lėjimo suvokti lietuviškumo, kaip vertybės, ir negalėjimo jo atsisakyti, nes tai būtų iš- davimas, tegul tik ir vien emociniai pajaučiamas. O ka- dangi nesugriaunamų raciona- lių įrodymų lietuvybei, kaip vertybei, neturime, nemanau, kad galutinai vyresnioji karta galėtų tiesioginiai šičia jau- niesiems padėti. Apsisprenda- mas tegali būti kiekvieno jau- no žmogaus asmeniškai priei- namas (tuo, aišku, nenoriu su- daryti išpūdžio, kad šitoks ap- sispredimas yra žemę drebi- nantis įvykis tamsią naktį, po ilgos nemigos ir sielos kančių, bet greičiau tai tebus rezulta- tas visos eilės veiksmų viena ar kita kryptim — užsidarymo savyje ar ieškojimo galimybės savo tautoje kitiems tarnauti).

Nemanau, kad galime nusta- tyti kokias nors bendras nor- mas, kuriomis galime reika- lautti iš jauno žmogaus ištiki- mybės lietuvybei. Kiekvienas tik už save tegalime atsakyti. Aš tikiu lietuviškumo prasme, daugumas mano draugų ja ti- ki, ir tas tikėjimas bent ban- do atitinkamais veiksmais pa- sireikšti.

KAS VYRESNIŲJŲ RANKOSE

Netiesioginiai tačiau vyres- nioji karta nepaprastai gali paveikti jaunųjų orientaciją lietuviškumo atžvilgiu. Jokia jaunesnioji karta savo idealų neišranda be atsižvelgimo į vyresniąją: ji arba prisiima juos iš savo tėvų kartos ir juos toliau vykdo, arba juos atme- ta ir renkasi kitus, jiems prie- šingus.

Lietuviškumas šiuo metu yra vyresniosios kartos ranko- se, galioje ir dispozicijoje. Nuo vyresniosios kartos dau- giausia priklauso, ar tas lietu- viškumo idealas bus tiek vil- liojantis ir patrauklus, kad jis vers priaugančiąją kartą jam savo ištikimybę atiduoti, ar, atvirkščiai, rodysis beprasmiš- kas dabartiniams laikams. Ir jei vyresniosios kartos atskirų asmenų savybės — tų asmeny- bių, su kuriom jauni žmonės susiduria — žavės savo kilnu- mu, išsilavinimu, subrendimu, jos labiau pririš jauną žmogų prie savo tautos, negu tai, kad Vytautas Didysis viešpatavo nuo Baltijos iki Juoduų Ma- rių, kad Lietuvoj pievos yra žalios ir kad ten čiulba lakš- tingalos.

Vyresniesiems, gal būt, pa- tartina atsisakyti daug jų šir- džiai brangių dalykų, nes tik- tai savo orientacija į tokį pa- saulį, koks jis yra šiandien, ir nebijojimu pervertinti esmi- nius ir neesminius dalykus lie- tuviškume jie turės galimybę laimėti jaunąją kartą nors da- linai tam, kuo jie patys tiki. Tai padaryti jie turi atsako- mybę jau vien dėl to, kad tik jaunoji karta, priimdama ar atmesdama tai, ką tėvai kūrė ir kam gyveno, parašo ištarmę ankstyvesniajai kartai, ar ji įvykdė tai, ko siekė, ir ar sa- vo pačios egzistenciją patei- sino.

TROMPETĖ IR VARGONAI

*Beletristinis rašinys, laimėjęs 1963-1964 m.
konkurso antrąją premiją
(kartu su pereinamu nr. tilpusiu straipsniu)*

Kokį noriu matyti kunigą?

Tik tokį, koku ir kiekvienas geras žmogus turėtų būti. Leidžiu jam rūkyti, jei vėžio nebijo. Gali ir su jaunomis, gražiomis poniomis kalbėti, jei ir vyresnes užkalbina. Svarbu yra pastarųjų nesupykinti. Automobilu važinėti taip pat leidžiu. Gal geriau būtų, kad ne Cadillacu ar Thunderbird. Žinote, kaip jautrūs yra tie, kurie tokių pat automobilių nepajėgia įsigyti. Taurėlę vieną kitą nulenkti taip pat leisiu, tik su saiku!

Daug leidau, o dabar paprašysiu. Paprašysiu, kad nenustotų skaitęs teologijos, psichologijos, sociologijos knygų; kad studijuotų jaunimo, vedybinio gyvenimo ir tarpreligines problemas. Kad būtų šių laikų žmogus. Prašau, labai prašau, kunige, nenuskęskite parapijinio darbo smulkmenose!

192

Ir taip, sakykime — Falconu, važiuoja kunigas per didmiestį. Vargais, negalais susiranda kur pastatyti automobilį ir skubiais žingsniais atsiranda mažojoje auditorijoje. Pavélavo. Tik truputį. Ant pakilimo pliekia Dixieland džazą penki suprakaitavę vyrai. Saliukė sausakimša studentų. Yra ir tokių, kurie jau senokai baigę mokslus.

— Hi, Father — pamojuoja vienas.

Kunigas Paulius susiranda vietą ir paskėsta vis greitėjančio ritmo sukury. Po kiek laiko:

— Tikėsi, Viešpatie, to negro trompetės išvedžiojimuose girdžiu Tavo balsą. Žiūrėk, Viešpatie, kaip jie klausosi!

Apstulbusi publika staiga atsileidžia ir pasipila plojimas. Trompetei.

— Kad tai Tavo žodis juos taip surakintų. — Ir kunigas Paulius nepajunta pradėjęs entuziastingai ploti. Trompetei.

— Ei, Padre, ar Jums tikrai patinka?

Ir, gavęs kunigo patvirtinimą, kaimynas numykia:

— Keistų charakterių po jūsų tais kalnieriukais slypi. Bet sakau, Pats — tvarkoj.

* * *

— Per pertrauką prie jo prisiiria Tomas ir Lilė.

— Tėve, esame Jums neapsakomai dėkingi, kad atėjote. Tikimės, kad išlaikysite iki galo... O gal jau dabar einame? — prideda Lilė.

— Ach, ne, mielieji. Man čia visai įdomu. Su kiekvienu kontrabaso dunktelėjimu vis giliau lendu į studentišką kailį.

— Tad pasimatysime vėliau. Kaip gaila, kad kartu negalime sėdėti.

* * *

— O, Padre, Jūs dar neišėjote? Buvau tikras, kad neiškęsite, — sutinka kunigą jo kaimynas.

— Priešingai, priešingai, jaunikaiti. Jaučiuosi, lyg kažką atradęs.

Instrumentus čiupinėja ši sykių trio. Ir vėl kunigas Paulius kartu su studentais nugrimzta džazan.

— Klausykite, Po. Aš noriu su Jumis pasikalbėti.

— Dabar?

— Palaukim, kol pasibaigs.

— Esu susitaręs su savo pažįstamais...

— Žmogau, ar nenori kalbėt su nuklydusiu avinu?

— Jei avinas, ir dar paklydęs — visuo met. Tik žiūrėk, nesibadyk smarkiai.

Vyrukas prunkšteli.

* * *

Lilė su Tomu nueina artimon kavinėn palaukti kunigo.

* * *

Barzdotas vyrukas ir kunigas Paulius žingsniuoja šnarandžiais parko lapais. Paklydęs avinas taikliai ir ilgai badosi. Bado Visagalį, duria Bažnyčion, dunkсноja ir kunigą Paulių.

— Vyruti mielas, Spinoza ir Sartre tau net per ausis lenda, — neiškenčia kunigas.

Barzdyla kalba, kaip prisuktas. Rodos, kažkas jame lūžta ir byra, ir rieda. Nusivylimas su neapykanta.

— Gaila, bet ilgiau tikrai nebegaliu čia būti.

— Padre, aš dar norėčiau...

— Gal vėl susitiksime kokioj nors džazo sesijoje?

— Ateinantį mėnesį gros Mėlynam Kampe. Ateisit, Padre?

— O tu, paskaitysi Marcel ir Maritainą? — Kunigas jaučia, kad vyruko užkietėjęs kevalas trūkės.

— Sutarta, Tėvuk.

Ir jis sparčiai dingsta parko šešėliuose.

...

Iš už mirksinčios žvakės liepsnelės į jį žiūri laimingos akys.

— Matau, judviem visai nenusibodo manęs laukti. Ir rankų, atrodo, nenušalote, — nusijuokia Tėvas Paulius, pamatęs ant staliuko sunirusias rankas.

— Kunige, Tomo tezė beveik baigta! — pasigiria Lilė.

— Sveikinimai, vyruk. Ir tau, Lile, — už įkvėpimą, — vis juokauja kunigas Paulius.

— Bet, Tėve, Jūs dar nesuprantate?

— Kad norite vesti?... Užtenka tik į abudu pažiūrėti.

— Norim. Negalim nuspręsti. Tomas dar žada doktoratą...

— Tikrai, kunige. Sąlygos šiuo metu labai palankios. Bet bijau, kad Lilė per tą

GĖRIS SKLINDA SKLEIDŽIAMAS

Šitaip įvardindami šį straipsnį, turime galvoje krikščionišką tiesą ir jos ugdomą vaisių — šventumą, taigi tą gėrį, kuris sklinda, kai mes apaštalaujame. Kas tai yra apaštalauti? Ar visi krikščionys privalo apaštalauti? Tai du klausimai, kuriuos šiame straipsnyje svarstysime.

KAS TAI YRA APAŠTALAUTI?

Apaštalauti — tai pirmiausia visokeriopą gėrį įvairiais galimais būdais ir priemonėmis, visomis kryptimis sėti ir skleisti. Kadangi gamtoje didžiausia fizinio gėrio skleidėja yra saulė, kuri šviečia, šildo, ligos bakterijas naikina, gyvybę gydo ir ją ugdo, tai čia pasinaudosime jos pavyzdžiu apaštalavimo sąvoką plačiau atskleisti.

Saulė šviečia. Apaštalauti — tai tiesą skleisti: nurodymais bei pamokymais prietarus sklaidyti, gerais raštais klaidos tamsą naikinti ir tiesos šviesą išiebt.

Saulė šildo. Apaštalauti — tai kurti savyje krikščioniškos meilės persunktą, simpatinga, patrauklią asmenybę, kurią žmonės sutikę vėl susitikti norėtų, kuri savo meilės šiluma visiems krikščionybę rekomenduotų ir į ją viliotų.

Saulė ligų bakterijas naikina. Apaštalauti — tai kovoti su nuodėme, jos progas, t. y. pagundas, žmonėms šalinti; budėti, kad savo neatsargiu elgesiu kitų nepapiktintume, į nuodėmę nepastumėtume.

Saulė gydo ir gyvybę ugdo. Apaštalauti — tai savo teigiamu nusistatymu matyti visa, kas yra gera pasaulyje, jį kel-

ti, savo dorybe kitus dorybėje stiprinti, viltį ir optimizmą gaivinti, nes ir saulė savų spindulių dėka mums pasaulio spalvas rodo. Apaštalauti — tai bandyti ikvėpti žmonėms tą nuotaiką, kurios pagalba ir sunkiausiose gyvenimo valandose nepamirštų, kad ir už tamsiausių debesų saulė yra ir po juodžiausios nakties ji pasirodys, nes nėra taip sunkios kančios, kurios negalėtų išspręsti. Tad apaštalauti, plačiausia to žodžio prasme, reiškia spinduliuoti tikėjimą, viltį, meilę, gerumą, dvasinę sveikatą visur, kur svyravimai, abejonės ir melas, kur nusiminimas ir neviltis, kur neapykanta, nuodėmė ir beprasmybė.

Labiau religine, krikščioniška prasme, apaštalauti — tai rūpintis krikščionybės likimu

TROMPETĖ IR VARGONAI (iš 193 psl.)
laiką nepabėgtų. — mirkteli merginai Tomas.

— Kas čia per baimė? Veskit, ir egzistuokit visi trys: tu, Lilė ir Laboratorija... Vėliau pridėkit kokį Algiuką su Rimute.

— Vėliau?

— Vėliau. Po doktorato.

— Tai nesipyksit judvi su Laboratorija dėl manęs, Lile?

— Metus, kitus, dalinsimės. Paskui aš pradėsiu pavydėt, — šypteli mergina.

— Na, Kunige Pauliau, niekur nevažiuokite per Kalėdų atostogas!

— Nei paatostogauti žmogui neįeisite?

— suploja broliškai vyrui per petį, — Rimtai. Man tai bus didelė privilegija.

* * *

Nors jau po dvyliktos, kunigo Pauliaus kambarėje sukasi plokštelė ir lieja Pouleno vargonų koncertą. Ir taria jis Rouault Kristui:

— Garbinu Tave, Viešpatie, drauge su šiais vargonais ir džazine trompete, nes per Tavo malonę pažinau pasaulį. Leisk man dar giliau pažinti, suprasti ir užjausti žmogų. Apšviesk mane, Šventoji Dvasia, kad visuomet tinkamai patarčiau ir padėčiau.

*Dievo meilė mums
ir mūsų meilė broliams
yra kaip balsas ir jo aidas.*
A. G. Sertillanges, O. P.

dabartyje ir ateityje, ir jausti atsakingumą už ją. Štai kodėl kiekvienas pakrikštytasis turi su tuo skaitytis, ar jo veiksmai ir žodžiai krikščionybę stato ar ją griaua. Norime ar nenorime, mes, savo buvimu ir pasireiškimais, įtaką darome. Apaštališkai nusiteikęs tikintysis privalo rūpintis, kad toji įtaka būtų teigiama.

Apaštalauti — tai Dievą ir Jėzų Kristų liudyti savo gyvenimu, kad iš mūsų gyvenimo juos atpažintų. Rašytojas D. Merežkovskij, rašydamas apie Šv. Povilą ir jo susidurimą su pirmaisiais krikščionimis, sako: “Jei jis ir niekada nebūtų Kristaus matęs, tai dabar Jo mokiniuose Jį atpažindavo: jų balsuose jis girdėjo Jo balsą, jų veiduose matė Jo veidą”. Šitai apaštalaudami, t. y. savo gyvenimu Jį liudydami, mes padedame sieloms, Jo nepažįstančioms, susitikti su Juo.

Apaštalauti — tai gyventi Evangeliją pasaulio akivaizdoje. Taip liudija Sacharos apaštalo Charles de Foucauld elgesys ir jo nustatyta mažiesiems broliams apaštalavimo programa.

Apaštalauti — tai ryškinti žmogaus sieloje glūdintį Dievo paveikslą; tą paveikslą nuo dulkių ir nešvarumų valyti. Juk žmogaus siela yra savo prigimtimi krikščioniška. Geras sielų tyrinėtojas net ir nuodėmingiausiose sielose suranda ar sukelia aptemdyto ar prarasto Dievo ilgesį. Štai kodėl šia prasme apie žmogų galvodamas rašytojas F. Dos-

tojevskis savo romanuose daug kartų vaizduoja Kristaus šviesą suspindinčią net labiausiai puolusių sielų tamsumose. Tad apaštalauti — tai statyti Dievo karalystę sielose, o per jas ir pasaulyje, tai Kristaus “Teateinie Tavo karalystė” ilgesį artinti ir Dievo garbę dauginti.

Apaštalauti — tai drauge su Kristumi bendradarbiauti ir dalyvauti Jo pasaulio išganyimo darbe. Tai išeiti iš savo uždarumo, iš to vien susirūpinimo savo asmenišku sielos stoviu ir jos išganymu, iš to pasyvumo artimųjų ir Bažnyčios likimo atžvilgiu, tai pajutimas pareigų aplinkinėms sieloms ir todėl suaktyvėjimas ir kitų aktyvumui telkimas.

Išreikšdami apaštalavimo sąvoką vienu sakiniu, galėtume pasakyti, kad apaštalauti reiškia nešti tiesos šviesą ten, kur melo tamsa; meilę, kur neapykanta; dorybę, kur nuodėmė; optimizmą ir viltį, kur nusiminimas; prasmę, kur beprasmiškumas; Dievą, kur bedievybė. Tai, anot palaiminto C. Colombiere, “visur, kur tik einame, Dievą duoti”. Tai tartum antgamtinė gėlė, visur Dievu dvelkianti, nes, anot Apaštalo “esame Dievui geras Kristaus kvapas ir išganomųjų, ir žūstančiųjų tarpe. (2 Kor. 2, 15)

APAŠTALAVIMAS — VISU MŪSŲ PAREIGA

Jei krikščioniška pareiga yra artimą mylėti, tai tuo pa-

čiu yra pareiga ir apaštalauti, nes aukščiausias meilės darbas yra sielų gelbėjimas. Jei tos pareigos dauguma nejaučia, tai todėl, kad silpnai tiki. “Ar tu tiki į Dievo karalystę? Jei taip, tai turi pasidaryti neramus” (Šv. Bernardas). Gilus tikėjimas, taigi įsitikinimas, negali nevirsti to įsitikinimo skleidimu. Jei giliau tikėtume, negalėtume šaltai žiūrėti į netikinčius, atsimindami tuos mįslingus ir sukrečiančius Kristaus žodžius: “Kas netiki, tas jau pasmerktas” (Jon. 3, 18) — ypač, jei to pasmerkimo žyme galėtų būti pažymėtas kuris mums artimas ar mylimas žmogus! Juk, nei kiek neprisidėdami prie artimo dvasinio pakėlimo, galėtume užsitarnauti mus smerkiančio jo nusiskundimo: “Neturėjau žmogaus” (Jon. 5, 7). Ir jei ramiai žiūrėti į fiziniai žūnantį ir jo negelbėti yra nusikaltimas, tai kodėl neveiklumas žūnančios sielos akivaizdoje nebūtų vertas pasmerkimo?!

Čia prisiminus apie pavojus artimo kūnui, negalima neiškelti šiame krašte užtinkamo krikščionių sunkaus nusikaltimo artimo meilei — to fakto, kad visai neinama gelbėti, kai artimas užpuolamas, kitiems žmonėms matant ir stebint. Visuomenės pasyvumas, kai artimas šaukiasi pagalbos, rodo visišką artimo meilės sunykimą ir todėl širdies nukrikščionėjimą ir sukalkėjimą.

Apaštalavimo Kristus reikalauja. Tik pasiskaitykime Šv. Luko Evangelijos keturiolikta

skyrų apie Viešpaties pakvietimą į vakarienę (t. y. Danguos karalystę — A. G.) ir pakviestųjų išsikabinėjimus, pasiteisinimus, nenorint to pakvietimo priimti. Tuos pasiteisinimus girdėdamas, šeimininkas tarnui įsako: “Eik greitai į miesto gatves Ir skersgatvius ir vesk čia beturčius, luošus, aklius ir raišus (t. y. įvairius nusidėjėlius — A. G.)... Eik į kelius ir patvorius ir priversk eiti, kad mano namai būtų pilni” (Luk. 14, 21-23). Žodžiais “eik,... vesk,... priversk...” Viešpats uždėda saviesiems pareigą apaštalauti. Niekas tad neturi teisės, kaip Kainas, Dievo šaukiamas atsakyti, teisinantis: “Ar aš esu savo brolio sargas?” Niekas negali kratytis atsakomybės už tuos, su kuriais gyvenime dažniau susiduria.

Pareigos apaštalauti reikalauja ir griežtai dogmatiniai krikščionybės pagrindai. Čia ypač iškeltina Kristaus Mistinio Kūno tiesa, kuri skelbia mūsų nuostabią artimybę Kristui, kai, krikštu susijungę su Juo ir drauge su visais pakrikštytais, sudarome vieną dvasinį organizmą — kūną, kurio galva Kristus, o mes Jo nariai. Todėl šitos savitarpės krikščionių artimybės Kristuje dėka, jie privalo jausti atsakomybę vienas už kitą. Anot Šv. Povilo, reikia, kad “šarnariai lygiai rūpintųsi vieni kitais” ir todėl “jei ką kenčia vienas šarnarys, kenčia visi drauge šarnariai” (1 Kor. 12, 25, 26). Iš to seka išvada, kad narys, kuris nesirūpina kitais, t. y. nejaucia atsakomybės už kitus, yra nesveikas, neatlieka savo pareigų ir todėl visą organizmą sargdina ir žlugdo. Toks, kasdienais žodžiais ta-

riant, krikščionybę sabotuoja.

Kadangi į tą dievišką organizmą — Kristų likome įauginti krikštu ir kadangi Kristus yra Vyriausias Tarpininkas tarp Dievo ir žmonių (tad ir Vyriausias Kunigas), todėl ir kiekvienas pakrikštytasis dalyvauja Kristaus kunigystėje. Kunigystėn išventintas asmuo dalyvauja giliau toje Kristaus kunigystėje, bet ir pakrikštytasis pasaulietis yra plačia prasme kunigas. Kunigystės gi pareiga — apaštalauti..

Tą tikinčio ir pakrikštyto pasauliečio kunigišką pobūdį dar labiau sustiprina Sutvirtinimo Sakramentas — dvasinio subrendimo Bažnyčioje ir todėl atsakingumo už kitus sakramentas. Nenuostabu tad, kad šv. Petras, į visus tikinčiuosius kreipdamasis, rašė: “Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta,... kad skelbtumėte do-rybes to, kurs pašaukė jus iš tamsybių į savo įstabią šviesą” (1 Petr. 2, 9). Suprasime todėl ir tai, kad, esant reikalui, krikščionys pasauliečiai gali krikštyti ir kad šis Visuotinis Bažnyčios Suvažiavimas leido tam pasiruošusiems pasauliečiams pamokslus sakyti ten, kur kunigų trūksta. Todėl ir liturgijoje visais laikais šv. Mišių maldos yra daugiskaitoje, nes kunigas, atstovaudamas tikinčiuosius, drauge su jais visais Šv. Auką aukoja. Kunigas konsekruoja duoną, pasaulietis gi privalo pašventinti pasaulines gyvenimo sritis, kaip politika, mena, socialinį gyvenimą ir t. t., nes tose srityse jis pats dirba.

Toji visa krikščionio artumo Kristui didybės sąmonė ipareigoja atitinkamai gyventi ir

krikščionybę skleisti. Todėl ir Viešpats savo kalno pamoksle reikalavo: “Jūs pasaulio šviesa... Tegul jūsų šviesa taip šviečia žmonių akivaizdoje, kad jie matytu gerus jūsų darbus ir garbintų jūsų Tėvą, kurs yra danguje” (Mat. 5, 14-16). Turime tad taip elgtis, kad mūsų elgesys žmonių širdis mobilizuotų, telktų krikščionybei ir jos uždaviniams.

* * *

Apaštalavimas reikalingas mūsų laikams, ypač dėl bedieviško komunizmo smarkaus priešreliginio kovingumo ir veržlumo. Iki šiol mes visi buvome per daug pasyvūs — ne tik pasauliečiai, bet ir kunigai. Tas pasyvumas reiškėsi tik gynimosi taktika. Ateistams mus nuolat puolant, jis reiškėsi laukimu bažnyčiose geros valios žmonių atėjimo, kai tuo tarpu permažai buvo ieškoma to, kas pražuve. Žiaurūs krikščionių persekiojimai anapus geležinės uždangos nesulaukia beveik jokių tikinčiųjų masinių protestų ir demonstracijų laisvame pasaulyje. Pasaulio krikščionių tarpe yra žuvusi solidarumo sąmonė. Dėl šito visų krikščionių pasyvumo pavojaus jau po pirmojo pasaulinio karo yra išpėjęs vokiečių katalikų rašytojas F. Herwig. Knygoje “Šv. Sebastijonas iš Veddingo” jis vaizduoja susimąsciusį dvasiški, kuris, paskaitęs Viešpaties posakį “aš siunčiu jus, kaip avinėlius tarp vilkų” (Luk. 10, 3), taip samprotavo: “Ar iš tikrųjų jis pats eina lyg avinėlis į vilkų narvą? Ar dažniausiai nestovi nuošaliai, kur vilkų urzgimą vos tegirdi? Ar uoliai nesisaugoja, kad nepri-

eitų per arti prie jų karšto kvėpavimo? Kur yra Jėzaus mokytiniai, kurie prekyvietėse ir prie rotušių apie Jį kalba, kurie kartu su žvėrimis vienam narve kiūto, kurie eina pas baltuosius stabmeldžius ir su jais, lyg su broliais, elgiasi? Ar dažniausiai nesėdi jie patogiai įrengtuose kambariuose ir laukia vilku ateinant? Ar nestovi gražiai išpuoštose bažnyčiose ir laukia?... Jie laukia ir neilgai teks jiems laukti, ateis vilkai, lyg tvanas, ir belaukiantieji kartu su kambariais, bažnyčiomis ir klausyklomis bus nublokšti ir nunešti!" Šis Įspėjimas darosi dar gresmingesnis, kai atsimename, kad visam pasaulyje mažėja pašaukimų kunigystėn skaičius ir kai kuriuose kraštuose kunigu yra tiek mažai, kad Bažnyčia negali net apie ofenzyvą ir naujus laimėjimus galvoti. Viešpaties nusiskundimas, kad "piūtis, tiesa, didelė, bet darbininkų maža" (Mat. 9, 37) tuose kraštuose tragiškai pajuntamas. Štai kodėl Bažnyčios šaukiamasis pasauliečių apaštalavimo mūsų laikais yra toks aktualus, kad be perdėjimo galima sakyti, jog kai kuriuose kraštuose Bažnyčios likimas yra krikščionių pasauliečių rankose.

Į tą visuotinio apaštalavimo pareigos pajautimą mus ragina ir mūsų priešų veiklumas. Ši straipsni baigiu vienu reikšmingu ir atviru prancūzų komunisto pasisakymu, kuris tilpo vokiškoje H. Wirtz "Stille Revolution" knygoje.

"Evangelija yra daug galingesnis ginklas visuomenei atnaujinti už mūsų marksistine pasaulėžiūra, tačiau mes esame tie, kurie pagaliau jus nu-

A. Kurauskas
LINO RAIŽINYS

galėsime. Mūsų tik sauja tėra, o jūsų krikščionių yra milijonai. Bet mes, komunistai, žodžiais nežaidžiame. Mes esame realistai ir, kadangi mes esame pasiryžę savo tikslą pasiekti, mes taip pat žinome, kaip tam tikslui priemonės sutelkti. Iš mūsų algų ir atlyginimų mes pasilaikome tik tiek, kiek būtina reikalinga; visa kita, kas lieka, mes atiduodame propagandai... Kaip gali bet kas į Evangelijos vertės pranašumą tikėti, kai jūs jos nevykdote, kai jūs jos neplatinate, kai jūs nei pinigų, nei laiko tam neaukojate? Tikėkite man, mes laimėsime, nes mes tikime mūsų komunistine pasiuntinybe ir esame pasiryžę viską, net mūsų gyvybę paaukoti. Jūs gi bijotės savo rankas susitepti!"

Negalima sakyti, kad tie žodžiai, pilni pajuokos ir grėsmės, neturėtų pagrindo, nes,

natūraliai imant, laimi toji pusė, kuri labiau yra įsitikinusi savo idėjų teisingumu ir kuri daugiau dėl jų aukojasi.

Tiesa, Viešpaties Apvaizdos planuose stebuklai yra galimi ir todėl atsiradęs naujas modernus šv. Pranciškus Asyžietis, kaip anas viduramžių šventasis, galėtų pakreipti pasaulio istoriją naujais atgimimo keliais. Tačiau stebuklai nėra dažni. Paprastai Dievas leidžia pasauliui eiti tais keliais, kuriais jis užsitarnavo eiti.

Kiekvienas gi krikščionis turėtų įsidėmėti dažnų apmąstymų vertus žodžius: "Šių laikų pavojus nėra komunizmas, bet krikščionių abejingumas" (Leo Trese). Galėtume papildyti juos ta mintimi, kad komunizmas virs tikru pavojumi tik tuo atveju, jei pasilikime toliau abejingi ir neveiklūs.

SERGU-LAIKYK MANE IŠTEISINTU

DR. ANTANAS SUŽIEDĖLIS

Jack Ruby, prezidento Kennedy žudiko žudikas, rastas kaltu ir nuteistas mirti. Laisva valia, apsigalvojęs, žmogus atėmė kitam gyvybę — taip nutarė vienbalsiai dvylika žmonių. Prieš jiems taip veikiai nutariant, klausimu buvo pasisakę keliasdešimt liudininkų ir nuomonininkų - ekspertų, toli gražu ne vienu balsu. Vieni jų tvirtino, kad Ruby negalys būti laikomas kaltas, nes jis neatskirias gėrio nuo blogio, jis ligonis. Kiti gi tvirtino, kad jis ieškojęs garso ir garbės, taigi kaltas. Niekas Jack Ruby nesiūlė psichinės sveikatos pavyzdžiu: jei jau reikia ieškoti garbės su revolveriu ir jei dar manoma, kad kas už nužudymą pagirs — tai, tur būt, esama nesveiko. Bet ar kaltas?

Klausimą čia perspręsti, tur būt, nebūtų prasmės, nes tai būtų tik dar vieno "eksperto" nuomonė. Ir patsai klausimas, nors teisės praktikoje beveik visur taip apibrėžiamas — ar apkaltintasis žinojo ir atskyrė, kas gera ir kas bloga — yra atgyvenęs, ir iš esmės negalimas užtikrintai atsakyti, išskyrus gal silpnapročio (ne protinio ligonio) atvejį.

Šviesesnė teisinė pažiūra į šiuos reikalus yra taip vadinamoji Durhamo taisyklė, praktikuojama, rodos, tik Washingtono, D. C.: žmogus nekaltas, jei jo veiksmas yra natūrali jo ligos išplauka. Ekspertas tokį klausimą gali atsa-

kyti tiksliau, nes kai kurie kriminaliniai veiksmai yra charakteringi tos ar kitos psichinės ligos simptomatikai.

Panagrinėti čia rūpėtų kitas

klausimo aspektas. Prileiskim, kad atskiro veiksmo atveju žmogus nekaltas, nes tai ligos pasekmė, simptomas, "natūrali išplauka". Bet —

ar pats žmogus yra kaltas, kad tapo psichiškai nesveikas?

ATSAKYMAS NR. 1 — NEKALTAS

Vienas atsakymas kaip tik ateina iš tos psichinio sutrikimo sampratos, kuri tai lygina su fiziška liga. Pati psichiatrijos terminologija — kalbame apie protinę higieną, pacientą, diagnozę, patologiją — šitokią palyginimą ir tokią sampratą perša. Ar tai tikslu ir lemta — kitas reikalas ir kita tema. Kaltės klausimu tačiau šios sampratos pozicija aiški — jei psichiškai sutrikęs yra ligonis, tai kaip jis gali būti dėl to kaltas? Juk nekaltiname žmogaus, kuriam užsiziebia apendicitas; išteisinkime taigi ir schizofreniką, isteriką, ir psichopatą. Jei jau ieškome kaltininkų, ieškokime jų aplinkoje, sąlygose, kuriose ligonis liga "užsikrėtė".

Iš tiesų, psichiškai sutrikusių išgyvenimuos kaltininkų atrasti nesunku. Prisimena viena motina, kuri sūnų taip jau beveik už ausų atgrūda ir išdėsto simptomą: "Biaurybė vakar mokykloje vidury kiemo išsirengė ir stovi, išsiremėlis".

Sužinai, kad motina ne pati tobuliausia irgi — vaiką išūnijo, jam jau būnant trijų metų, ir sistematiškai užgriuvo jį auklėti maždaug šitaip: "Vaikeli, dabar jau būsi padorių žmonių sūnus, ir niekad nepamiršk, kad tau tai didelė dovana — kai eisi pro teismo rūmus, tai vis kepurę nusiimk ir už savo pavardę nuolankiai padėkok".

Ar ne šitos pamotės kaltė, kad vaikas mokykloje padoriams mokytojams ir padorių tėvų vaikams ištaisė spektaklį? Ir ar būtų jo kaltė, jei užaugęs dar ką nors dramatiškesnio ištaisytų?

Lengviau, tur būt, atsakyti — ne jo kaltė. Patirtis, išgyvenimai formuoja žmogų, ir, jei tie išgyvenimai kartūs, apkartę ir žmonės. Kaltas gal tėvas, kad mažo nelupo, ar kad lupė per daug; kalta gal motina, kad su kitu tėvu pabėgo. Kaltas gal dėdė, kad išpaikino; ar draugas koks, kad išvedė iš kelio. Kaltininkų taigi apstu, ir todėl rodosi lengvai išvedamas psichologinis

dėsnis: kiekvienas sutrikėlis — tai patirties bacilų ligonis. Nekaltas, kad ligonis, ir be kaltės; neatsakingas, nes ligonis.

ATSAKYMAS NR. 2 — KALTAS

Kyla tačiau klausimas: kodėl esti žmonių, kurie ir labai nepalankių išgyvenimų akivaizdoj vis dėlto netampa ligoniais? Šitokį klausimą sau statydami, kai kurie psichologai prie psichiško sutrikimo ir kaltės sąryšio prieina visai iš kitos pusės. Šio požiūrio viena iš prielaidų yra tai, kad daugumoje gyvenimo situacijų žmogui yra atviri dvejopi keliai: teisingi ir klaidingi. Pavyzdžiui, pasizadėjus skaityti paskaitą, teisinga yra ją skaityti ir klaidinga neskaityti. Kas teisinga ir kas klaidinga, nebūtinai suprantama etine prasme — tai nustato ir žmonių papročiai, įsitikinimai, logikos dėsniai, tvarkos, bendros gerovės reikalavimai ir t. t. Kita prielaida: teisingas kelias dažnai bent tuo momentu sunkesnis, negu klaidingasis (nors ilgainiui klaidingas veiksmas žmogui brangiau atsieina kaip tik todėl, kad jis veda į maišatį). Kartais esą lengviau sirgti, negu būti sveikam, kaip tik dėl to, kad sergant mažiau tereikia už savo elgseną atsakyti. Kartais lengviau kapituliuoti, negu toliau kovoti; lengviau realybės nepažinti, negu ją, kokia

ji bebūtų, pripažinti. Psichiškas sutrikimas taigi ir esąs neišvengiama nepalankios patirties pasėka, o ton patirtin žmogaus pasirinktas atsakymas. Dalinis ar visiškas pasitraukimas iš realybės esąs bėgimas ne nuo žiaurios aplinkos, bet nuo savo paties kaltės, gyvenimo neapvaldžius, teisingojo kelio nepasirinkus.

Iš tiesų, protinėms ligoms, ypač kai kurioms, ir yra charakteringa tai, kad ieškoma lengvų išeičių iš gyvenimo painiavų ten, kur lengvų išeičių nėra. Taigi psichozė ar neurozė, šituo požiūriu, yra melas sau, savęs apgavimas, o jos simptomai — klaidingi įsitikinimai — deliuzijos, nepagrįstos baimės — fobijos — tai būdai išvengti tiesaus žvilgio į savo kaltę, būdai išsiteisinti, būti nepagautam, padarius klaidą. Šituo požiūriu, psichinis ligonis yra kaltas, kad ligonis.

SINETINIS ATSAKYMAS

Tarp šitų diametraliai skirtingų požiūrių tenka ieškoti vidurio tiesos. Gal galima žiūrėti į klausimą šitaip: Niekas neginčytų, kad kartūs išgyvenimai, žiauri patirtis, atšiauri aplinka žmogui gyvenimo nelengvina. Tai savaime aišku. Niekas neginčytų taip pat, kad vieniems aplinka tenka žiauresnė, kitiems palankesnė. Ta prasme galima sutikti, kad patirtis, bent statistiška prasme,

psichini sutrikimą apsprendžia: iš šimto posūnių daugiau sutrikusių, negu iš šimto sūnų. Sintezei tiek pasiskolintume iš pirmojo požiūrio.

Iš antrojo — tektų sutikti, kad ir posūniui, ir sūnui yra tačiau ir sveikas kelias: vienam sunkesnis, kitam lengvesnis. Jei nesusigundoma ieškoti lengvų sprendimų, kur lengvų nėra, prasmingą ir pilną gyvenimą įmanoma susikurti ir daugeliui tų, kurios aplinka nuskriaudžia ir patirtis pažeidžia. Sveikas žmogus gal sveikas kaip tik todėl, kad pajėgia pasirinkti sunkųjį kelią, kai sunkusis yra teisingas.

* * *

Tad ar turime laikyti kaltu tą, kuris painioje kryžkelėje pasuka lengvesniu ir klaidingu taku? Dalias piliečiai Ruby rado kalta. Jau nuo jaunų dienų į žiaurią, nedėkingą aplinką Ruby linko atsakyti, ieškodamas trumpakelių — greitų, lengvų būdų laimėti žmonių dėmesį, rasti sau pasitenkinimo. Brangūs daiktai pigia kaina neįperkami. Ruby taigi kaltas savęs apgaule.

Smerkti tokį paklydėlį betgi — tai, kaip Evangelijoje, akmeniu mėtytis. Dažnai patys nuliuksime lengvuju keleliu, aukso Ieškodami. Skirtumas tas, kad sveikieji kol kas laiku vis susigriebiame sugrįžti atgal ir pasukti sunkesniuoju, bet teisingu keliu. Iki kitos kryžkelės.

TAUTINĖS GYVYBĖS IŠLAIKYMAS ŠEIMOJE

JUOZAS KOJELIS

Kalbantis šia tema iš klausytoju. ar skaitytoju nekarta susilaukia tokių replikų:

— Bepig tau kalbėti, kai savo vaikų neturi, — paprikaištaujiama bevaikiui kalbėtoju. O mažamečių tėvui ar motinai kartais net piktaip papranašaujama:

— Kalbėk, kalbėk — suvalgysi savo žodžius, kai vaikai, sukūrę šeimas su svetimtaučiais, pabėgs iš lietuvių bendruomenės.

Ir tačiau kalbėti reikia. Kalbėti reikia ne tik tokių priekaištų ir nelemtų galimybių akyvaizdoje, bet ir tikintis naujų apkaltinimų, kad ta tema nieko naujo nebeapasakoma. Kalbėti reikia, nes lietuviybės perdavimas jaunajai kartai faktiškai yra svarbiausias visokeriopos mūsų kultūrinės veiklos tikslas ir tolimesnėje distancijoje pagrindinė laisvinimo kovos sąlyga. Ne tiek nauja pasakyti, ne išminti rodyti ir ne pasmerkimo rimbu švaistyti kalbama apie tautinės gyvybės išlaikymą šeimoje. Kalbama gal labiau paguosti ir dvasiniai sustiprinti ir save, ir... nerūstaujanti savo kaimyną. Juk "tautinis broliškas kiekvieną įpareigoja būti savo brolių sąžine" (Juozas Girnius). O kad nepiktintų kaimyną, kalbėtojas ta tema pats turi apsivilkinti viešo atgailautojo ašutine. Juk nė vienas nesame šia prasme teisus.

LIETUVIŠKAS DEGUONIS

Visi, tur būt, sutiksime, kad svarbiausia tėvų pareiga savo

vaiko atžvilgiu yra paruošti jį savarankiškam gyvenimui, kad pilnutiniai galėtų išsiskleisti jo asmenybė ir kūrybinės galios. Tas paruošimas pagrindinai vykdomas trijose plotmėse:

a. Išimtinioje tėvų atsakomybėje yra fizinių vaiko reikalavimų patenkinimas. Čia veikia nerašyti gamtos įstatymai, galioja aukštesnei ir žemesnei tvarinijai; b. Idėjinio-moralinio ugdymo kryptį lemia tėvai, mokykla, Bažnyčia; c. Intelektualinį subrendimą ir profesinį paruošimą pagrindinai atlieka mokykla.

Normalioje atmosferoje, t. y. savoje tautoje, tautinis ugdymas vystosi tarsi savaime. Ir dalis mūsų vaikų "savaime" taps pakankamai geri lietuviai.

Tiesa, mes visi žinome, kad tautine prasme mes esame išmesti į tuščią erdvę. Žinome faktą, bet neišmąstome galutinių išvadų. Tuščioje erdvėje gyvas organizmas išsilaiko, jei su savim turi kvėpuoti reikalingo deguonio. Mūsų tautinei gyvybei išlaikyti irgi reikia deguonio, lietuviško deguonio, kurio generatoriumi svetima krašte gali ir turi būti lietuviška šeima. Dabartinėse sąlygose niekas negali jai tų teisių atšaukti nei nuo tų pareigų atleisti.

Galima spėti, kad bent 99% tremtinių tėvų nori savo vaikus matyti lietuviais, bet iš jų gal tik 9% savo pareigas lietuviybei atlieka patenkinamai. 90% daro maža arba nieko ne-

daro, kad tie jų norai realizuoti. Ir tie, kurie be pastangų nori gerų rezultatų, primena aną nesubrendusį mokyklinį jaunimą, kuris irgi turi gerus norus: mokėti dėstomus dalykus, nori gauti gerus pažymius, tik... nenori mokytis. Kaip ir anie jaunuoliai, kurie už blogus pažymius atsakomybę suverčia mokytojams, mes irgi dažnai dėl vaikų nulietuvėjimo kaltiname visą pasaulį, išskyrus... save.

Jei mąstymai tautinės gyvybės išlaikymo klausimu, kaip anksčiau minėjome, turėtų prilygti viešai sąžinės apyskaitai, tai į kokius klausimus, patys save teisdami ar pateisindami, mes, vaikų tėvai, turėtume atsakyti?

Bandykime tuos klausimus sugrupuoti į tris kategorijas:

LIETUVIŠKA APLINKA ŠEIMOJE

Palankiai nuteikiančią ir skatinančią vaiko lietuviškus nusiteikimus aplinką sudaro pačių tėvų pozityvus apsisprendimas ir iš to apsisprendimo plaukia veiksmai lietuviybės, lietuviškumo ir Lietuvos atžvilgiu. Tad ir analizuodami savo šeimoje sukurtą aplinką, mes, tėvai, turėtume atsakyti kad ir į tokius klausimus:

1. Ar priklausome organizuotai Lietuvių Bendruomenei, kuri "išėivijoje savo narius jungia visu gyvenimo pločiu" ir "savyje slepia visą tą tikslų visumą, kuriais reikiiasi tautinė gyvybė" (Juozas Girnius)?

2. Ar dalyvaujame — jei taip, tai ar sąžiningai atiduodamu įnašu — Lietuvos laisvinimo darbe?

3. Ar šelpiame savo artimuosius pavergtoje Tėvynėje?

4. Ar lietuvių kultūros ugdymui atiduodame prideramą duoklę?

5. Ar savo namuose turime lietuviškų knygų biblioteką, ar esame išgiję ir perskaite žymesniųjų mūsų rašytojų kūrinį ir mokslininkų veikalus? Ar mūsų kolekcijoje yra ir lietuviškos muzikos plokštelių? Ar mūsų namuose kabo lietuvių dailininko paveikslas?

6. Ar mūsų namus lanko lietuviški laikraščiai ir žurnalai? Ar juos skaitome ir keliamus klausimus diskutuojame savo tarpe?

7. Ar esame išgiję ir ne tik perskaite, bet rūpestingai išstudijavę V. Čižiūno "Tautini auklėjimą šeimoje" ir Juozo Girniaus knygą "Tauta ir tautinė ištikimybė"?

8. Ar pripažįstame ir gerbiame savuosius autoritetus? Vaikai nususuks nuo lietuviybės, jei tėvams lietuvių literatūra ir spauda žemo lygio, visuomenės veikėjai - garbėtroškos, politikai - sukčiai, lituanistinių mokyklų mokytojai - nevykėliai. Kas sės nepagarbos vaisius savo namuose, tas ir savo namuose rinks karčius nepagarbos vaisius.

(Taipogi: Ar mes, tikintieji, aktyviai įsijungiame į lietuviškų parapijų veiklą ir ar su vaikais dalyvaujame lietuviškose pamaldose? — Red.)

TIESIOGINĖS PASTANGOS

Antroji klausimų grupė būtų nukreipta į tiesiogines pačių tėvų pastangas savo vaikams įkvėpti lietuviškąją dvasią, kad lietuviškąsias vertybes ne tik pažintų, bet ir pamiltų. Čia mes, tėvai, vėl turėtume patys save paklausi-nėti:

1. Kiek laiko kasdien skiriame tiesioginiam bendravimui su savo vaikais: pasikalbėjimams, žaidimams, bendram skaitymui, dainavimui?

2. Ar dažnai išvažiuojame su savo vaikais į gamtą, kad palyginimais atskleistume jiems savo tėvynės grožį?

3. Ar nuteikiame savo vaikus, kad Lietuvoje likusiems artimesiems parašytų laiškučius ir nors simboliškai savais įnašais įsijungtų į jų šelpimą?

4. Ar sustoję prie Lietuvos žemėlapiu arba vartydami Lietuvos vaizdų albumą, pavedžiojame juos po savo gimtuosius kaimus ir miestelius, ar aplankome pilis, bažnyčias, ar pavežiojame juos Lietuvos traukiniais, plentais ir upėmis, ar pakopinėjame po Lietuvos kalvas, ar kartu parankiojame gintarą Baltijos pajūryje, ar miškuose aplankome busimąsias nepriklausomos Lietuvos šventoves, pašvęstas kritusių miško brolių krauju?

5. Ar pasakome ryžtingą ne, vietoje gailestingo taip, kai vaiko elgesys ir inoriai graso lietuviškajam jo apsisprendimui?

PAGELBINĖS LIETUVIŠKO UGDYMO PRIEMONĖS

Kratydami lietuviškosios pareigos sąžinę, mes, tėvai, pagaliau turėtume sustoti prie trečiosios sąžinės sąskaitos pažės ir savęs paklausti, ar pilnai išnaudojame mums pasiekiamas pagelbines lietuviško ugdymo priemones:

1. Pačioje pirmoje vietoje turime savęs paklausti, ar leidžiame vaikus į lietuvišką mokyklą. Bet to dar permaža. Tuoj pat turime pridėti kitą klausimą: ar visomis priemonėmis keliamo vaikų akyse tos mokyklos ir lietuvių mokytojo autoritetą. Tautiniai sąmoningoje šeimoje lietuviškos mokyklos autoritetas turi eiti bent lygiomis su amerikietiškos mokyklos ir lietuviui mokytojui ugdoma ypatingai didelė pagarba.

2. Ar prenumeruojame vaikų laikraščius ir ar perkame vaikų literatūrą?

3. Ar rūpinamės pirmajai komunijai vaikus paruošti lietuvių kalba ir ar jie meldžiasi iš lietuviškų maldaknygių?

4. Ar vaikas priklauso lietuviškai organizacijai? Ar įjungiamo į tautinius ansamblius, chorus, sporto, scenos mėgėjų būrelius ir t.t.?

Visais šiais atvejais mano vaiko lietuvišką dvasią formuojančios jėgos ateina iš kitų šaltinių: per lituanistinę mokyklą ateina mokytojai - auklėtojai, per spausdintą žodį - rašytojai, Bažnyčios reprezentantai vaiko dvasią formuoja per religinį paruošimą.

AMŽINŲ KOVŲ LAUKUOSE

BRONIUS KRISTANAVIČIUS, S. J.

Antra kelionė vedė mus į Lepinų kalnus. Maždaug 500 metrų aukštumoje tuose kalnuose driekiasi lyguma, kurioje randasi apie 12 miestų ir miestelių. Tris Littorijos provincijos miestus — Sezze, Priverno ir Prossedi — turėjome šiandien aplankyti.

Pavažiavę apie 20 kilometrų už Cisternos, pasukome į kairę. Čia, netoli kryžkelės, pamatėme mažą aerodromą, ant kurio gulėjo keli sudegę vokiečių ar italų lėktuvai. Kelias į Sezze buvo gana geras ir mes leidomės pilnu greičiu.

NE ŠV. POVILO, BET MŪSŲ KELIONĖ

Artinantis prie kalnų papėdės kelias pradėjo nežymiai kilti. Mūsų šoferis, nematydamas jokių kliūčių, nemažino greičio ir mes tikėjomės greitai galėsia pasiekti kelionės

TAUTINĖ GYVYBĖ (iš 201p.)
visuomenininkai — per organizacijas ir t. t. Visos šios priemonės didžiai reikšmingos. Tačiau jos nustos savo efektingumo, jei jose nedalyvaus ir patys tėvai. Jei tėvai netalkins mokyklai, vaikui nieko gera neduos; priešingai, pats vaikas greičiausia taps mokyklos darbui našta ir kliūtim. Jei tėvai netaps lietuviško spausdinto žodžio interpretatoriais, vaikų literatūra padidins namuose popierinę maklatūrą. Jei tėvai nereikalaus, kai kuriais atvejais dartinėse sąlygose vaikų religinis parengimas pozityviai nepersidės prie vaiko lietuviškos dvasios vystymosi. Jei organizacijų vadovams nepatars, yra pavojaus, kad jaunimo organizacijos gali tapti tiltais, kuriais tolimesnėse distancijose lietuvių jaunimas perbėgs į amerikiečių visuomenę.

FAKTAI IR NORMOS

Klausimų daug ir, kaip skaitytojas jaučia, į visus juos laukiama teigiamų atsakymų. Ar tie reikalavimai lietuviškai šeimai pakeliami? Deja, lietuviškoji šeima turi juos pakelti. Tautinė ištikimybė reika-

lauja, kad į kovą už tautos gyvybę kiekvienas sąmoningas lietuvis savajame kovos sektoriuje išjungtų visomis priemonėmis.

— Bet ar verta taip labai koncentruoti jėgas ten, kur pralaimėjimas, kad ir labai tolimoje ateityje, bet vistiek bus neišvengiamas? Juk visi sutirpsta šiame tautų katilė, — išsprūsta žodžiai net iš labai šviesių lietuvių lūpų. Tiesa, kad ištirpsta, bet pirmiausia ištirpsta mažiausiai atsparūs elementai. Taurieji metalai išsilauko ilgiausiai. Niekad neištirpsta, kurie tame katilė amžinai nepasilieka. Ir mes, savo vaikus auklėdami lietuviškai, pirmiausia auklėjame grįžimui. Bet prileidus ir kitokias galimybes, mūsų kova prasmės nenustoja. Leiskime kalbėti Juozui Girniui:

“...faktiškoje padėtyje ieškoti savęs pateisinimo yra nebe realizmas, o amoralizmo iliuzija, kad ir žmogaus atveju faktai skelbia tiesą... Būdamas laisvas, žmogus iš gamtinės tikrovės išsiveržia į moralinę tikrovę, kurioje jis stovi nebe prieš **dėsnius**, bet prieš **normas**, ipareigojančias žmogų tam, kas vertinga. Moraliniu

požiūriu tikra yra ne tai, kas faktiškai yra, o tai, kas privalo būti, ir todėl žmogaus atveju ne faktai liudija normas, o normos teisia faktus” (“Tauta ir tautinė ištikimybė”, 282 p.).

“Ne išorinio pasisekimo galimūmai, o siekiamosios vertybės yra žmogiškai prasmingos veiklos norma. Už tai, kas brangu, kovojama neklausiant laimėjimų galimūmų. Kokios galimybės bebūtų, kova už tai, kas brangu, niekada nėra beviltiška ir beprasmiška dėl to, kad ji pačioje savyje yra vertinga. Pats kovojimas jau yra savyje laimėjimas” (ten pat, 296 p.).

Išeinant iš teiginio, kad faktai neliudija moralinių normų, reikėtų būti labai atsargiems, faktais matuojant lietuviškos šeimos tautinės ištikimybės laipsnį. Gali būti nemaža atveju, kad tėvas ir motina, neištengę savo vaiko išlaikyti lietuvių bendruomenėje, gali niekuo nebūti nusikaltę tautinei ištikimybei. Nors rezultatai ir yra tikslas, tačiau ne jie, o pastangos liudija tikėjimą tautiniais idealais. Ir tos pastangos kaip tik ipareigoja mus visus tais klausimais rūpintis ir apie juos kalbėti.

tikslą. Tačiau, toji kelionė vos nepasibaigė katastrofa. Mat, kalnų papėdėje buvo gilus ir platus griovys, išraustas vandens srovės, tekančios nuo siaurės į pietus. Per tą griovį vedė gana aukštas tiltas. Dabar jis buvo sugriautas. Deja, niekas nepadėjo jokio pavojaus ženklų ir mes nieko blogo neįtarėm. Mūsų šoferis pamatė pavojų tik tada, kai iki prarajos beliko vos keli metrai. Bet tų metrų jam užteko. Mūsų laimei prieš patį tiltą kelias buvo rupus, ir šoferis galėjo sustabdyti mašiną. Mes, žinoma, nukritom nuo sėdynių, bet nesusižeidėm. Kai išlipome iš automobilio ir apžiūrėjom sugriautą tiltą, tuokart supratome, kuo mūsų kelionė galėjo baigtis.

Norėdamas išsiblaškyti ir nukreipti amerikiečių dėmesį nuo to incidento, pradėjau jiems pasakoti apie šv. Povilo kelionę į Romą. Kadaisė tėv. Liudvikas Hertling, S. J., Bažnyčios istorijos profesorius, man yra sakęs, kad Romos krikščionys sutiko šv. Povilą ties Apijaus prekyvieta prie Trijų Tabernų (žr. "Apaštalų darbus", 28, 15). Šv. Povilas tuokart buvo siunčiamas į Romą, o Romos krikščionys, sužinoję apie jo kelionę, išėjo toli jo pasitikti. Dabar negaliu atsiminti, kuri iš tų dviejų vietovių — Apijaus Prekyvietė ar Trys Tabernos — buvo ties Sezze, taigi maždaug toje pačioje vietoje, kur mes, vos išvenę nelaimės, šluostėmės nuo kaktos stambius pra-

kaito lašus. Nors aš, norėdamas išblaškyti amerikiečius, negailėjau nei žodžių, nei gestų, bet mačiau, kad jiems rūpėjo ne šv. Povilo, bet mūsų kelionė ir tos kelionės incidentas. Jie, matyt, mirties baimę pergyveno žymiai labiau už mane ir negalėjo nuo jos taip greitai atsipalaiduoti.

Aplenkę sugriautą tiltą, pasiekėme tokį duobėtą kelią, kad galėjom važiuoti gal kokių 2 ar 3 mylių greitu. Važiuodami pirmyn, lenktyniavom su vienu ūkininku, jojančiu ant asilo. Tas asilas mus labiau išblaškė, negu mano pasakojimas apie šv. Povilo kelionę. Iš tiesų, gal kokias 10 ar 15 minučių mums nebuvo aišku, kas pirmas pasieks Sezze: asilas ar automobilis.

Važiuojant į kalną pasisekė pralenkti asilą, bet nepasisekė važiuoti daugiau, kaip 10 mylių į valandą. Nežinau, kuriuo tikslu tas kelias buvo taip subombarduotas, bet bombų jam tikrai nepagailėta. Blogiausia, kad niekas nesirūpino pataisymu: nei provincijos autoritetai, nei savivaldybė.

SEZZĖS GELSVIA SAVIŠALPA

Įvažiavus į Sezzę, mums krito į akį, kad daug žmonių dėvi tos pačios spalvos rūbais. Gelsvi buvo moterų sijonai, gelsvos vyrų kelnės, gelsvi vaikų drabužiai. Kodėl Sezzės gyventojai taip mėgsta gelsvą spalvą?

Tą paslaptį mums išaiškino katedros klebonas: Sezzės ae-

rodromo sandėliuose amerikiečiai buvo sukrovę daug visokio turto: maisto produktų, padangų, drabužių, baltinių lovoms ir gelsvos spalvos antklodžių. Viena naktį kažkam pavyko išlaužti ir apžiūrėti, kas ten yra. Kitą naktį nemaža turto dalis atsidūrė Sezzėj. Iš gelsvų antklodžių žmonės pasisiuvo drabužius.

Man buvo labai įdomu pasižiūrėti, ką sakys mano bendradarbiai amerikiečiai į tą savotišką "savišalpą": ar jie prižadės drabužių tiems, kurie patys jau buvo jais apsirūpinę, ar nuspręs nieko neduoti. Bet jie, pasikalbėję savo tarpe angliškai, nutarė į tą "savišalpą" nekreipti dėmesio. Jie tikrai pasielgė pagal Šv. Rašto posakį: "Kas turi, tam bus dar pridėta".

Sezzės miestas buvo pastatytas iš pilko akmens, ir aš iki šiol negaliu pasakyti, ar žmogus buvo pavergęs akmenį, ar akmuo žmogų. Niekur kitur nesu matęs tokio santykio žmogaus su akmenimi, kaip šitame garsiaje kitados mitologiskų ciklopu, vėliau lotynų ir romėnų, o dabar italų mieste. Visas Sezzės miestas susidėjo iš dviejų elementų: akmuo ir žmogaus, žmogaus ir akmuo. Tas šaltas, pilkas ir kietas akmuo žiūrėjo į mus iš kiekvieno pastato, iš gatvės grindinio ir iš visos apylinkės. Niekur jokio medžio, niekur jokios žolėlės, niekur jokios kitos spalvos, kaip pilko ir šalto akmuo, kuri supo visą žmogaus gyvenimą.

Nepaisant klebono aiškini-
mo, negalėjau pilnai suprasti,
iš ko čia žmonės gyvena. Man
atrodė, kad čia turėjo būti
amžinas pasninkas, amžinas
neprisivalgymas ir amžina
kova už kiekvieną grūdą. Pats
katedros klebonas atrodė tik-
ras Sezzės skurdo, pasninko ir
neturto simbolis. Jis buvo ma-
žo ūgio senukas, tarsį pastyręs
nuo šalčio ir alkio, nedrąsus ir
lyg savyje susitraukęs. Jo žo-
džiai buvo duslūs, mostai ne-
gyvi, žingsniai neryžtingi. Jis
gyveno tarp akmenų ir jautė
jų svorį.

Nežinau, ar tai buvo tik su-
tapimas, kad tą patį slegianti
įspūdį darė ir seselė vyresnio-
ji, prižadėjusi organizuoti be-
turčiams virtuvę. Jos ir klebo-
no nuomone, Sezzėj reikėtų
šelpiti tik vaikus ir tuos sene-
lius, kurie nebegali paeiti. Ki-
taip nebūs galima atsiginti
žmonių, nes čia visi alkani,
visi neturtingi ir visi be jokios
didesnės maisto atsargos.

Palikęs jų nuožiūra atrinkti
pačius neturtingiausius ir su-
siradęs amerikiečius, išvažia-
vau iš Sezzės, pritardamas šir-
dyje tiems, kurie organizavo
“savišalpą”. Kai žmogus pa-
siekia tam tikrą neturto, alkio
ir skurdo laipsnį, jis arba pa-
siduoda apatijai, arba organi-
zuoja “savišalpą”. Sezzėj ma-
čiau ir vienu, ir kitu, ir vi-
siems turiu daug simpatijos.
Stebiuos, kad tie geri žmonės
turėjo užtektinai energijos
grumtis su akmenuota ir ne-
derlinga žeme, kuri vos galė-
jo palaikyti jų gyvybę.

ŠALPA TIK JOS REIKALINGIEMS

Priverno miestas atrodė ne-
paliestas karo ir aš negalėjau
suprasti, kodėl jis buvo į-
trauktas į mano darbo planą.
Tačiau, neturėdamas galios

pakeisti tą planą, turėjau šį tą
prižadėti.

Nebeatsimenu gerai, su kuo
Priverno mieste vedžiau dery-
bas. Atsimenu tik tiek, kad,
beieškant vyskupo, mane ap-
spito nemažas kunigų būrys ir
primygtinai prašė, kad ir
jiems padėčiau. Aš jiems atsai-
kiau, kad neturiu galios ir pa-
tariau kreiptis arba į šv. Tė-
vą, arba į popiežiaus komisi-
ją. Širdyje tačiau pasiryžau
jų prašymo neremti. Jei mes
pradėsime šelpiti ir tuos, ku-
rie nuo karo nenukentėjo, ne-
galėsime šelpiti tu, kurie viską
prarado.

Priverno, kaip ir Sezze, yra
vyskupijų centrai. Kadaisė jie
turėjo atskirus vyskupus, bet
nuo 13 šimtmečio buvo su-
jungti su Terracina ir pavesti
vienam ganytojui. Deja, vys-
kupo neradau nei Sezzėj, nei
Priverno mieste. Iš kunigų su-
žinojau, kad jis gyvena mažame
Sonnino mieste. Kadangi
tas miestas buvo gana toli nuo
mūsų kelio, negalėjau prašyti
amerikiečiu, kad ten mane
nuvežtų. Pasiryžau aplankyti
vyskupą kitą kartą. Vyskupas,
paprastai, turi gana gerą savo
vyskupijos vaizdą ir, norint
sudaryti tikslų šelpimo planą,
būtinai reikia su juo pasitarti.

Atsisveikindamas su Priver-
no kunigais, paprašiau jų su-
daryti neturtingiausių žmonių
sąrašą ir prižadėjau juos šelp-
ti iki kito derliaus. Į tą sąrašą
neturėtų įeiti daugiau, kaip
100 žmonių. Už 2 ar 3 savai-
čių prižadėjau atvažiuoti su
maisto produktais.

Man besitariant su kunigais,
amerikiečiai tarėsi su miesto
burmistru. Paskui pasirodė,
kad ir jie mažai ką prižadėjo.

Prossedi nebuvo įtrauktas į
mano sąrašą ir vietos klebonui
sakiau, kad atvažiauvau paly-
dėti amerikiečių. Vėliau kle-
bonas sužinojo iš Priverno ku-
nigų mano kelionės tikslą ir

aplankė mane Romoj. Jam
prižadėjau duoti tik tai, kas
atliks nuo kitų miestų.

Vakare grįžome į Romą pro
garsią Fossanuova abatiją, ku-
rioje 1274 m. mirė šv. Tomas
Akvinietis.

Už poros dienų mes vėl bu-
vome kelionėje. Šį kartą lei-
domės į Terracina, Fondi ir
Formiją.

FENIKIEČIAI IR CIKLOPAI

Būdamas pirmą kartą Sardi-
nijoje, atsitiktinai pamačiau
fenikiečių grabus ir buvau
taip pritrenktas tos istorinės
vietos, kad nuo tos dienos pa-
siryžau atliekamam laikui gilinti
į Italijos istoriją. Dabar,
važinėdamas po Pietų Italiją,
turėjau progos aplankyti daug
istorinių vietų ir norėjau ge-
rai ta proga pasinaudoti. To-
dėl prieš kiekvieną kelionę
pasiskaitydavau turistų vado-
vą arba Trecani enciklopediją
ir pasižiūrėdavau, ką tos kny-
gos sako apie tuos miestus ir
miestelius, kuriuos teks ap-
lankyti.

Apie Terracina sužinojau,
kad jis buvo senas volšiu
(volsci) miestas, vadinamas
Anxur. Romėnai, nugalėję
volšius, tą miestą pavadino
Terracina. Čia jie buvo pasta-
tę savo šventovę, stadioną,
kareivines ir kitus pastatus. Iš
Terracinos romėnai slinko to-
lyn į pietus ir užėmė Fondi,
Itri ir Formiją. Spėjama, kad
jau pirmojo šimtmečio pabai-
goje Terracina buvo vyskupi-
jos centras. Vėliau Terracina
pergyveno vandalų puolimus,
matė ostgotų, longobarų ir
vokiečių kariuomenes, keletą
kartų buvo apiplėšta saracėnų,
savo laiku buvo prijungta
Bažnyčios valstybei ir pro
miesto vartus turėjo praleisti
prancūzų ir ispanų kariuome-
nes, besirungiančias dėl Pietų

Italijos žemių. Daug įvairių kovų matė ir kiti miestai. Dabar tie miestai buvo nuterioti vokiečių ir amerikiečių. Tokia buvo tų miestų dabartis.

Bet kokia, iš tiesų, jų praeitis? Kur yra jų pradžia?

Tą klausimą iškėlė man Pietų Italijos žemėlapis. Mat, į pietvakarius nuo Terracinos stūkso nemažas kalnas, vadinamas Monte Circeo. Išlindęs iš Pontinijos pelkių ir Tirrenų Jūros, jis siekia beveik 500 metrų aukštumos ir atrodo kaip koks milžiniškas pilialkalnis arba milžinų pastatytas bokštas. Pietinėje kalno atšlaitėje yra keisto mūro likučiai, kuriuos italai vadina ciklopu mūrais. Tie mūrai sudaro archeologų ir istorikų galvosūkį. Seni graikų padavimai taip pat mini ciklopu mūrus, esančius Sicilijoje ir Lippari salose. Bet atrodo, kad toji mitologinė tauta buvo išikūrusi ir Italijos žemyne. Juk be Circeo kalno tų mūrų galima rasti Sezzėje, Segni, Ferentino, Alatri ir Montecassino. Jei nenori tikėti į legendarinę ciklopu tautą, pasižiūrėjęs į tuos mūrus negali neigti buvimo tos tautos, kuri juos pastatė.

Kai važiavau į Terraciną, buvau matęs tik ciklopu mūrų paveikslus. Jie man padarė tokį pat išpūdį, kaip fenikiečių kapai, iškalti uoloje maždaug prieš 3 ar 4 tūkstančius metų.

Terracinoje radome vyskupo vikarą, keletą kunigų ir du seselių vienuolynus. Visi atsikvėpė lengviau, kai sužinojo mūsų kelionės tikslą. Matydamas, kad kunigai ir vienuolės yra tikrai išbadėję, paprašiau generalvikaro pradėti šelpimą nuo kunigų ir vienuolių. Gyvendami tarp visiškai neturtingų žmonių, jie neturėjo jokių pajamų ir, galima sakyti, sudarė čia pačią neturtin-

giausią žmonių kategoriją. Be to, ypač pas seseles, kasdien ateidavo išbadėjusių žmonių ir prašydavo išmaldos. Ką gali jiems duoti, jei pats nieko neturi? Vatikano pagalba sudarė galimybę apsiginti nuo bado ir vieniems, ir kitiems. Todėl, išvažiuodamas iš Terracinos, pasiryžau kuo greičiausiai čia vėl sugrįžti, kad žmonės pajustu, jog popiežius jais rūpinasi ir nori jiems padėti.

NETIKRO POPIEŽIAUS MIESTE

Fondi stovi šiek tiek toliau nuo Via Appija, todėl buvo mažiau sugriautas. Nuo jūros pusės tą miestą supa gražūs apelsinų sodai. Jie dabar geltonavo auksiniais vaisiais. Pamatęs tuos vaisius, pagalvojau, kad čia nėra tokio bado, kaip Terracinoj. Tą mano spėliojimą patvirtino seselės, pas kurias sustojom.

Seselės priklausė tai pačiai kongregacijai, kuri man padėjo Cesano stovykloj. Jos buvo girdėjusios apie mane iš kitų seselių ir laikė mane lyg savuoju. Jų informacijos apie Fondi miesto padėtį buvo man labai naudingos.

Norėdamos su mumis ilgiau pasikalbėti, jos išsiuntė dvi moteris pakviesti burmistrą ir kleboną. Kleboną jos gyrė kaip uolų ir sumanų kunigą, o apie burmistrą nenorėjo kalbėti. Aš pradėjau įtarti, kad seselių ir burmistro santykiai nėra nuoširdūs.

Burmistras buvo apie 60 metų amžiaus, nedidelis, bet stambaus sudėjimo vyras. Išgirdęs mūsų kelionės tikslą, jis paleido tokią žodžių srovę, kokios iki šiol dar nebuvau girdėjęs. Pradžioje klausiausi jo išsijojęs, bet paskui, išgirdęs įprastas bendrybes apie "kilnų miestą", "darbščią tau-

lą" ir "garbingą praeitį", pradėjau nuobodžiauti. Stovindamas tai ant vienos, tai ant kitos kojos, galvojau apie nedrausmingus kardinolus, kurie, rodos, XIV šimtmetyje susirinkę Fondi mieste, išrinko antipopiežių ir pataikavo prancūzams. Jei toji nedrausmingų kardinolų konklavė sudarė "garbingą" Fondi miesto praeitį, tai aš, būdamas Fondi burmistru, ta garbe nesididžiuočiau. Tas neteisėtai išrinktas "popiežius" buvo nemaža Bažnyčios nelaimė, nes jis pradėjo Bažnyčios skilimą, užsitęsusių beveik 40 metų.

Nežinau, kaip ilgai būtų kalbėjęs Fondi burmistras, jei jo nebūtu nutraukęs kun. John Boland, mūsų misijos šefas. Mandagiai, bet labai aiškiai jis pasakė miesto galvai, kad mes atvažiavome ne studijuoti Fondi miesto istorijos, bet suteikti neturtingiems to miesto gyventojams pagalbą. Jei jis nori prisidėti prie šelpimo darbo, tegul sudaro su klebonu patikimų žmonių komisiją, kuri atrinks nuo karo labiausiai nukentėjusias šeimas.

Burmistras, paraudęs ir sumišęs, atsakė, kad komisiją jis galys sudaryti ir be klebono. Bet kun. Boland nenusileido ir pareikalavo, kad į komisiją įeitų klebonas.

Mums besikalbant su burmistru, atvyko ir klebonas. Atsisveikinę su miesto galva, mes išdėstėm klebonui visą šelpimo planą ir paprašėme tartis su burmistru. Iš neaiškaus kunigo atsakymo matėme, kad susitarimas nebus lengvas. Tuokart aš pasiūliau kitą planą, būtent pavesti šelpimo darbą seselėms. Jos pažįsta visus neturtingus Fondi gyventojus ir gali sudaryti nuo karo nukentėjusiųjų sąrašą. Tą sąrašą gali papildyti klebonas ir burmistras.

Mano pasiūlymas atrodė visiems priimtinas, ir mes lengva širdimi galėjome atsisveikinti su klebonu ir seselėms.

APIPELLĖ MAISTO PRODUKTAI

Mažas Itri miestas, kurį aplankėme tą pačią dieną, buvo išpraustas tarp keturių kalnų ir sudarė lyg kokią užtvaramo jūros. Ant vienos gana aukštos kalvos stovėjo sena pilis ir suteikė miestui saugumo jausmą. Dabar miesto centras buvo taip sugriautas, kad jame gyveno tik kelios šeimos.

Pasiteiravę pas vaikus, kur gyvena klebonas, pasukome į miesto pakraštį ir už poros varsnų radome jo namą. Jis gyveno su savo motina ir seserimi ir nudžiugo mūsų apsilankymu. Nebeatsimenu gerai, ar mes tą dieną aplankėme ir miesto burmistrą. Prisimenu tik tiek, kad klebonas mielai sutiko organizuoti virtuvę ir prašė kuo greičiausiai atsiųsti maisto produktų.

Iš Itri į Formiją yra tik keli kilometrai ir mes per keliolika minučių galėjome pasiekti paskutinį mūsų kelionės tikslą. Važiuodamas į Sardiniją ir į Pietų Italiją, keletą kartų buvau sustojęs pas buvusios mano sekretorės motiną, gyvenančią Formijoje, ir gerai žinojau apie to miesto padėtį. Todėl, parodęs amerikiečiams kelią į savivaldybos rūmus, pats tuojau nuskubėjau pas parapijos kunigus.

Kunigai man pasakė, kad kažkoks mūsų komisijos valdininkas prieš porą savaičių atvežė čia maisto produktų,

paliko juos drėgname sandėlyje ir liepė laukti tolimesnių komisijos parėdymų. Tuo tarpu tie maisto produktai gerokai apipelėjo, bet jokių tolimesnių nurodymų jie nesulaukė. Ką su tais produktais daryti?

Labai nustebau, kad nei komisijos pirmininkas, nei Delia Valle man apie tai nieko nesakė. Bet jei produktus čia atsiuntė, tai reiškia, kad norėjo žmonėms padalinti. Kadangi manęs prašė įsteigti Formijoje virtuvę, tai tie produktai priklauso man ir aš galiu jais savo nuožiūra pasinaudoti.

Padaręs išvadą, paprašiau kunigų organizuoti virtuvę: sudaryti neturtingųjų sąrašus, parinkti porą virėjų ir parūpinti tinkamas patalpas. Apžiūrėjęs makaronų maišus, pastebėjau, kad tik apatinis maišas šiek tiek apipelėjęs. Tuos maišus tuojau pakėlėme nuo drėgnokų grindų ir apsaugojome nuo tolimesnio gedimo. Už poros savaičių prižadėjau vėl čia sugrįžti.

Padėkojęs kunigams už prižadėtą bendradarbiavimą, nuėjau aplankyti buvusios sekretorės motinos. Ji gyveno pačiame miesto centre, pažino daugybę apylinkės žmonių ir galėjo suteikti naudingų informacijų apie kitus miestus. Vienas jos giminaitis buvo Castelforte miesto burmistras, antras Spigno Saturnija gydytojas. Tie miestai buvo įtraukti į mano darbo planą ir aš neabejojau, kad jos giminės padės man atlikti mano uždavinį.

Sekretorės motina pasiūlė man sustoti Formijoje porą dienų. Jos pusseserė turinti laisvą kambarį ir galėsianti mane priglausti. Jei aš pats

betarpiškai susitarsiu su Castelforte ir Spigno burmistrais bei kunigais, nebus jokių neaiškumų.

Jos pasiūlymas sustoti Formijoje man patiko, ir aš prižadėjau apie tai pagalvoti. Tuo tarpu turėjau grįžti į Romą, o iš ten aplankyti dar keletą Littorijos provincijos miestų.

Grįždamas namo pastebėjau, kad amerikiečiai turi kitų planų. Jiems netrukus reikėsia važiuoti į Neapolį, todėl Littorijos provincijos miestus galėsią lankyti tik vėliau, gal už 2 ar 3 savaičių.

Nors su amerikiečiais važinėti buvo patogiu ir malonu, bet supratau, kad negalėsiu visą laiką priklausyti nuo jų malonės ir turėsiu pasidaryti savarankiškas. Aš pats, žinoma, galėčiau palaukti 2 ar 3 savaites, bet ar galės palaukti išbadėję žmonės, kuriems, kaip pats mačiau Cisternoj, šiltos sriubos lėkštė reikė didelę pagalbą. Ne, reikia atskirti nuo amerikiečių, paprašyti Vatikano atskiros susisiekimo priemonės ir kuo greičiausiai gabenti maisto produktus į tuos miestus, kuriuos jau buvau aplankęs. Pavasarį ir vasarą, kada atsiras vaisių ir daržovių, palengvės maisto problema. Bet dabar, esant šaltam orui, negalima prarasti ne tik savaitės, bet ir dienos. Tik kažin kokį atgarsį ras mano prašymas komisijoje ir Vatikane?

Sekančiame numeryje:

44

VIRTUVĖS

J. ŠVABAITĖS “VYNUOGĖS IR KAKTUSAI”

*Tu būki raudų
raudos raudotoja
kruvinu laštakiu.
Giedok ir garbstyki pro ašaras,
kad mirusieji tikėtų
nemarumu.*

*Iš K. Bradūno
“Sidabrinų Kamanų”.*

Poetės Julijos Švabaitės pirmasis, ilgai brandintas eilėraščių rinkinys “Vynuogės ir kaktusai” geras atsiversti ne pragolinių rimų ieškotojui, ne vėlai naktį miego besišaukiančiam, bet mąstytojui, jautriam gyvenimo prasmei ir kančiam. Ši nestora (96 psl.) knygelė talpina daugelį žmogiškų jausmų, įvairiopa poetiškoje sieloje persivertusių ir savotiška, ritmine kalba išreikštų. Tai nėra vien asmeniniai jausmai, ir ne vienos poetės problemos paliestos, jai težinomos ir jos vienos teišgyventos; čia prilašę žmogiško skausmo lašų, prikritę reto džiaugsmo žvaigždžių, atraugyti takai nuo senelių, per tėvą ir motiną, į būsimo ilgesio upelius naujagimiuose. Tas žmogiškas skausmas, ir ilgesys, ir beveik vaikiškas atsidavimas Dievo Valiai yra artimas kiekvienam žmogui, nors ne kiekvienas moka jį išsakyti. Taigi, šio eilių rinkinio turinys, išdėliotas į ritminius vienetus, dailius ir atskambančius apdainuojamam jausmui, yra jau tai, ką pradeda vadinti tikra poezija.

Visą rinkinį perskaičius, atsiranda savotiška nuotaika: gili kaip kapai, graudi kaip

senovinės raudos ir su maža žvaigždele danguje, kuri užtikrintai niekada neužgesa. Toji žvaigždėlė — tai poetės gilus tikėjimas amžina Apvaizda ir jai atsidavimas.

*Bet kiekvienoj
gyvenimo detalėj.
(net nuodėmėj)
jaučiau Tavo buvimą
šalia,
kiekvienai Tavo ašarai riedant
į mano Prisikėlimą... (11 psl.)*

Pirmasis rinkinio skyrius “Tu Esi Gerasis Mano Draugas” susideda iš eilėraščių, kurių beveik kas antras skamba lyg malda.

Antrą knygos skyrių Motinų Laiškai” drįsčiau laikyti išpūdingiausiu ir nuoširdžiausiu Julijos Švabaitės poezijoje. Jam kone prilygsta trečiasis skyrius “Tėvo Kapas”. Čia yra daug gilaus moteriškumo; dukters ir motinos jausmai savotiškai ipinti į bendrą žmogaus kančių vainiką. J. Švabaitės poezijoje randame gana skirtingą moteriškumą, negu anas, kuriuo išskiriame kitas mūsų iškilesnes poetes (Gr. Tulauskaitė, Sal. Nėri, K. Grigaitė). Jos moteriškume nėra svajonių ir erotinio grakštumo; tai lyg realių moters gyvenimo kančių epopėja, trapias žodeliais išsakyta, — lyg apskritų, šiurkščių karolėlių rožančius...

Mažiausiojo sūnaus švelniom

glostau pavargusių dulkėtą sielą...

Melskis už mane.

mano vaikuti.

rankutėm

(52 psl.)

“Motinų Laiškai” ir “Tėvo Kapas” skyrių eilėraščiai dažnai turi kone mūsų senovinių raudų stilių.

*Kam palikai, motinėle,
kam palikai?..
Ar būčiau verkus, ar būčiau*

*dejavus,
tavo rankų glostoma? (58 psl.)*

Raudų ar liaudiškas stilius čia dažnai išreikštas bradūniškai:

*Tyli medžiai.
Pro lapus jau mirga
man gaivinanti namų šviesa.
Jau visom šakom šakelėm virpa
vakaro prinokusi rasa.*

*Vėl rageliai piemenų parginė,
kaimenę migdydami ramiai,
suskambėjo kažin kur beržyne,
kur ir tu vaikystėje ganei”. (9 psl.)*

Šis ištisai pacituotas eilėraštis “Aidas”, kad ir neliaudiškas, forma ir mintimi gerokai primena K. Bradūno eilėraščių aidą. Yra ir S. Nėries (eil. “Aš nenoriu mirti”), B. Brazdžio, J. Aisčio aidų. Tačiau, tuo nenorima atimti poetei J. Švabaitėi originalumo. Reikia tik džiaugtis stipriųjų mūsų poetų įtaka jai; ir dar labiau reikia džiaugtis, kad poetė jau pirmame poezijos rinkiny pasirodė savaiminga, originali temomis (ypač skyriaus “Australia, Australija”), ieškotoja formos, nuoširdi ir atvira estetinei tiesai.

Julija Švabaitė, VYNUOGĖS IR KAKTUSAI Lietuviškos Knygos Klubo leidinys. Poetiškas, malonus dail. M. Ambrozaitienės aplankas. Kaina 2 dol.

ANATOLIJAUS

KAIRIO

“DIAGNOZĖ”

KNYGA

Kodėl autorius neišbaigė šios dialoginės knygos į dramą? Parašyta ir išleista prieš keletą metų ir pavadinta komedija. Tačiau, tik keli momentai, keli atskiri posakiai (ir mėgėjų nuvaidintos scenos) daro ši veikalą komedija. Šiaip vaizduojamos išievių lietuvių problemos yra liūdnos ir be išsprendimo. Pagrindinio veikėjo Petro Naujokaičio, mokytojo, nepritampancio dvasia Amerikoje, tariamas “tautinis pamišimas” yra gili perskelto, išrauto iš tėvynės, žmogaus drama. Gili ir neišgydoma namais su patogiu rūsiu, nei dirbtiniu dukters atsiuvertimu ir, metus svetimtauti sužadėtinį, pasirinkimu lietuviu. Ir komedijai pasibaigus, ją perskaičius ar scenos uždangai nusileidus, mes nenorime tikėti, kad Naujokaitis jau “išgijęs”, kad jo ramybė svetimame krašte užtikrinta. Ir gera komedijos pabaiga, kažkaip, realaus liūdesio neišsklaido.

Knyga tačiau miela skaityti ir įdomi scenoje regėti. Gal todėl trumpu laiku pasipylė bent keli “Diagnozės” pastatymai, ir dar jų, tikriausiai, daugely kolonijų bus. Juk, svarbiausia, tema iš mūsų realaus gyvenimo; ir komedija parašyta sumaniai, draminius veikalo elementus nu jaučiančio autoriaus. Kodėl komedija, kad ir neperlinksmiausia?

Autorius pažiūrėjo į mūsų žmogų su ironizuojančia filosofija. Išievis lietuvis dažnai visokias negeroves išgyvena giliai, tačiau, kaip rašytojas V. Alantas pasakytų, prašauna pro šikšnele. Prieš kelis ar ke-liolika metų (gal būt, tada, kai A. Kairys rašė “Diagnozę”) lietuviuose klajojo posakis: jie pirko namus — tai jau Lietuvai žuve. Nuosavi namai tapo praturtėjimo ir nutautėjimo simboliu. A. Kairys šioje komedijoje ironiškai parodo, kad Naujokaičio visos nelaimės buvo atsitikę be namų: žmona vis tebesvajojo, duktė, be namų šilimos, bėgiojo prie svetimų; ir nelaimės baigėsi su namų pirkimu: pardavimo agentas tapo žentu, žmona laiminga, mokytojas turės rūši savo klasei ir t. t. Autoriaus sumaniai įpintas farsiškas simbolis: kur perkami namai, ten lietuvis — jau lavonas. Apsukrus, su gyvenimu einąs pardavimo agentas, nors komedijoje pajuokiamas dėl jo materialumo, drauge su psichologijoje nusimanančia daktare išryškina Naujokaičių negalavimų diagnozę ir nustato pozityvias gyvenimo kryptis. Šios komedijos skaitytojas ar žiūrovas turi progos giliau susimąstyti apie savuosius simptomus ir drauge pasijuokti ne tik iš komedijos veikėjų, bet iš daugelio savo pažįstamųjų, o gal ir iš savęs. Todėl ir komedija. Todėl ir visiškai nebloga.

Anatolijus Kairys, DIAGNOZĖ, trijų veiksmų komedija. Terros leidykla, 1956 m. Kaina 2 dol. Lietuvių teatrinėms mėgėjų grupėms leidžiama vaidinti be atskiro savininko “copyright” leidimo.

LOSANGELIEČIU PASTATYMAS

Juozas Kaributas, Los Angelėje gyvenęs aktorius ir režisorius, švedamas savo dešimties metų teatrinio darbo sukakti, pasirinko iškilmingam spektakliui A. Kairio “Diagnozę”, kuriame vaidino jis pats Naujokaičio vaidmenį, J. Pėterienė, D. Vebeliūnaitė, A. Petrauskas, A. Dūdienė, E. Skistimas. Spektaklis buvo pakartotas, jį matė keli šimtai losangeliečių. Su žiūrovais dalyvavo atskridęs ir pats autorius, kurį po vaidinimų publika ypač šiltai pasveikino.

Šis pastatymas, su gabiu dekoratorium Rimu Kalvaičiu, praėjo gražiai, daugumą žiūrovų patenkino, paliko gerų išpūdžių. Kad ir mėgėjų vaidintojų grupė, atrodo, daugumą veikalo momentų suprato ir išijautė, tačiau daugely vietų jautėsi pertempimas, beveik šaržas. Pavyzdžiui, buvo gaila Alfonso Petrausko — senbernio vaidmenį, — kuris yra vienu geriausių Los Angelėj vaidintojų, bet ši kartą gerojai pertemptas (nuolatinu kikenimu, išvaizdos sukarikatūrinimu, bereikalingais judesiais). J. Pėterienė neblogai pavaizdavo tuščiagalvę, svajotoją Naujokaitienę, tačiau ištikimą žmoną ir gero siekiančią šeimai. D. Vebeliūnaitė ypač buvo gera pirmosiose scenose kaprizinga gimnazistė, persiėmusi svetimais vėjais. E. Skistimas sukūrė apytikriai vaizdų pirkimo - pardavimo romantišką agentą, lankstų kaip vijurkas. Iš J. Kaributo, scenoje prityrusio, buvo laukta daugiau. Tarpais jis buvo mokytoju Naujokaičiu, o tarpais paklysdavo. Kaip režisorius, J. Kaributas pagirtinas mizanscenų pilnumu, bet peiktinas pertempimu senbernio, daktarės vaidmenų bereikalingais “priedais” judesiuose, grimasose..

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

THE SERVANT

Panašiai kaip neseniai minėto filmo "The Victors" režisoriui Carl Foreman, taip lygiai ir Joseph Losey teko apleisti Ameriką, kai prieš maždaug dvylika metų senatorius Joe McCarthy pasiryžo apvalyti Hollyvoodą nuo kairiesiems simpatizuojančių asmenų. Persikėlęs į Angliją ir prisidengęs slapyvardžiu, Joseph Losey surežisavo "The Sleeping Tiger" ir "The Intimate Stranger". Vėliau pasireiškė su eile filmų, bet tarp svarbesnių Anglijos režisorių iškilo tik su paskutiniu savo kūrinium "The Servant". Šis filmas susilaukė ne tik didelio angliškos publikos susidomėjimo, bet buvo parinktas kandidatu net aštuoniose kategorijose, skirstant Britų Filmų Akademijos premijas. Laimėjo tris: Dirk Bogarde kaip geriausias aktorius, James Fox — daugiausia užsirekomendavęs naujas aktorius ir Douglas Slocombe — geriausią nespaltvotą fotografiją.

Tikrai meniškuose rėmuose pateikiamas kiek niūrus ir gal net sukrečias turinys. Kyla anglių dramaturgas Harold Pinter paruošė šiam filmui tekstą pagal Robin Maugham romaną.

Simboliškai pavaizduojamas britų aukštesniosios klasės smukimas ir nesugebėjimas prisitaikyti dabarties sąlygoms. Tiek dialoguose nenuslepama satyra, tiek išpūdiniais fotografavimo metodais

pristatoma žiūrovui išlepus turtingos šeimos ir kilnios kilmės jaunuolis. Nors jis pilnas didžiųjų ir nepraktiškų planų, juos vis atidėlioja, dabartinį savo dėmesį nukreipdamas į ką tik išgytų namų dekoravimą. Čia jam labai daug padeda naujai pasamdytas užvaizdas, kurs savo nuostabiu stropumu greit nusipelno visuotinių šeiminko pasitikėjimą. Tačiau uolumo kauke prisidengęs užvaizdas palaipsniui veda jį į visišką susmukimą, kol pagaliau šeiminkas tampa savo tarno vergu. Nepajėgia jo išgelbėti nei praktiška ir ištikima sužadėtinė.

Stengiantis parodyti blogos draugystės žalingą įtaką bei žmogaus valios ir gerų pasiryžimų sunaikinimą, šis grovimo darbas pavaizduotas visomis detalėmis. Nors šiame filme blogis jokia būdu neuzgiriamas, bet dėl paties pristatymo būdo filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusiems žiūrovams.

THE WORLD OF HENRY ORIENT

Ne taip jau dažnai pasitaiko Hollyvoodo filmuose pastebėti malonią staigmeną — porą naujų veidų. Šie nauji veidai, pirmą kartą pasirodė filme "The World of Henry Orient", ateina ne iš madų salionų ar gražuolių konkursu, bet tiesiog iš mokyklos suolo. Tai Tippy Walker (17 m.) ir Merrie Spaeth (15 m.). Jos abi šiam filmui suteikia jaunatviško grakštumo, kurs buvo

taip būdingas ir laukiamas anose Shirley Temple, Margaret O'Brien dienose ar vėlesniame laikotarpyje Hayley Mills vaidyboje.

Šiam nuotaikingam filmui tekstą paruošė Nunnally Johnson su savo dukra Nora pagal jos pačios romaną. Surežisavo George Roy Hill.

Neretai girdint nusiskundimų jaunimo, o ypač mergaičių vergišku atsidavimu ir garbinimu kokio nors dienos "herojaus" dainininko, kaip pav., Elvis Presley ar dabarties dienose Beatles grupės, šiame filme su švelnia satyra pavaizduojamas panašus atvejis, kai abi mergaitės nenuilstamai sekioja pamėgtą pianistą. Tiesiog skraidydamos miesto parkais ir gatvėmis, jos dažnai užtinka savo svajonių didvyrį įvairiose situacijose. Keliais atvejais jų skaidrus jaunatviškas entuziazmas aštriai pažeidžiamas, kai jos pastebi vyresniųjų, net savo tėvų, moralinį palaidumą.

Be jau minėtų dviejų naujokių, pagrindinę pianisto rolę su įprastu savarankiškumu atlieka Peter Sellers. Šalutiniuose vaidmenyse puikiai pasirodo Tom Bosley, Angela Lansbury, Paula Prentiss ir kt. Tikrai puošni spalvota fotografija, pajėgianti surasti gražių momentų Niujorko parkuose ir gatvėse.

Šio puikaus filmo išvadoje įsimaišiusios kelios scenos priverčia rezervuoti šį filmą tik vyresniam jaunimui ir suaugusiems.

THE GIVEN WORD

Vienas iš nedaugelio brazilų filmų, pasiekiančių Šiaurinę Ameriką, "The Given Word" 1962 m. Cannes tarptautiniame filmų festivalyje laimėjo pirmą premiją, o taip pat buvo apdovanotas premijomis dar penkiuose festivaliuose.

Šiame filme paliečiamos moralinės problemos, nors pasitaiko ir religinių nesusipratimų. Gana naivus savo galvosenoje ir elgesyje ūkininkas Ze neša iš savo kaimo sunkų medinį kryžių į miestelio bažnyčią už 30 mylių. Tuo jis nori įvykdyti savo pažadą, padarytą šv. Barborai, jei ji pagydys jo geriausią draugą, kurs pasirodo esąs asilas. Vietinis kunigas, sužinojęs, kad šis pažadas buvo padarytas prietaringumo ir stabmeldybės aplinkybėse, ūkininko su kryžiumi neleidžia į bažnyčią. Šis laukia prie bažnyčios durų, kai tuo tarpu minia buriasi aplink, užstodama ar tai ūkininką, ar kunigą. Pirkliai išnaudoja minios susibūrimą, gi kairiųjų spauda pristato ūkininką kaip komunistų agitatorių, heretiką ir net stebukladarį. Netrukus aikštė prisipildo karnavalo atmosferos. Bendram sąmyšy ūkininkui tragiškai žuvus, jis pats įnešamas į bažnyčią savo palankiu draugu ant kryžiaus.

Jautrioje dramatinėje formoje bandoma pavaizduoti miesto visuomenės dalies smukimą, kurs priešpastatomas prieš nuoširdų ūkininko uolumą pažadų vykdyme. Tačiau esmėje ši drama remiasi ne tiek giliu religiniu ištikimumu ir sveika galvosena, kiek pietiečių liaudyje glūdinčia pasipriešinimo dvasia prieš civilinį ar bažnytini autoritetą.

Režisorius Anselmo Duarte pats paruošė šio filmo tekstą pagal Brazilijoje populiarią

Dias Gomes dramą "O Pagador de Promessas". Iš artistų labiausiai išsiskiria Leonardo Vilar, tikrai puikiai atlikdamas nuoširdaus, bet taip pat ir užsispyrusio ūkininko vaidmenį. Ypatingo pagyrimo nusipelno nespaltvota fotografija ir muzikinis palydėjimas.

Filmas sudomins ne tik suaugusius, bet ir vyresnį jaunimą.

THE CARPETBAGGERS

Kurį laiką viena labiausiai perkamų knygų Harold Robbins "The Carpetbaggers" susilaukė ir to paties vardo filmo, kurį surežisavo Edward Dmytryk. Nors John M. Hayes, paruošdamas šio filmo tekstą, gerokai jį apvalė nuo minėtame romane pasitaikančių gašlumų (ypač J.A.V-bėms ir Kanadai skirtoje laidoje), vis dėlto filmo eigoje apstu dirbtinum, vulgarumo, o viena proga net ypatingo brutalumo.

Be jokių principų ir nepastovus savo sprendimuose bei elgsenoje filmo "herojus" — biznierių pavaizduotas labai blankioje formoje. Filme peržvelgiama jo karjera nuo to momento, kai jis perima savo ką tik mirusio tėvo įmonę. Po eilės grubių ir šaltakraujiškai pergyventų momentų biznyje ir asmeniniame gyvenime, jis neva pasitaiso. Tačiau tas staigus persireformavimas neįtikinantis ir gana dirbtinas.

Artistų tarpe pastebima Bob Cummings, Martha Hyer, Elizabeth Ashley, Carroll Baker ir kt. Tarp jų stipriau pasirodo George Peppard pagrindinėje rolėje ir neseniai miręs Alan Ladd simpatiško kaubojaus vaidmeny, besistengias gražinti pagrindinį veikėją į normalų gyvenimą.

Dėl neigiamų elementų ir silpno meninio apipavidalinimo nepatartinas net ir suaugusiems.

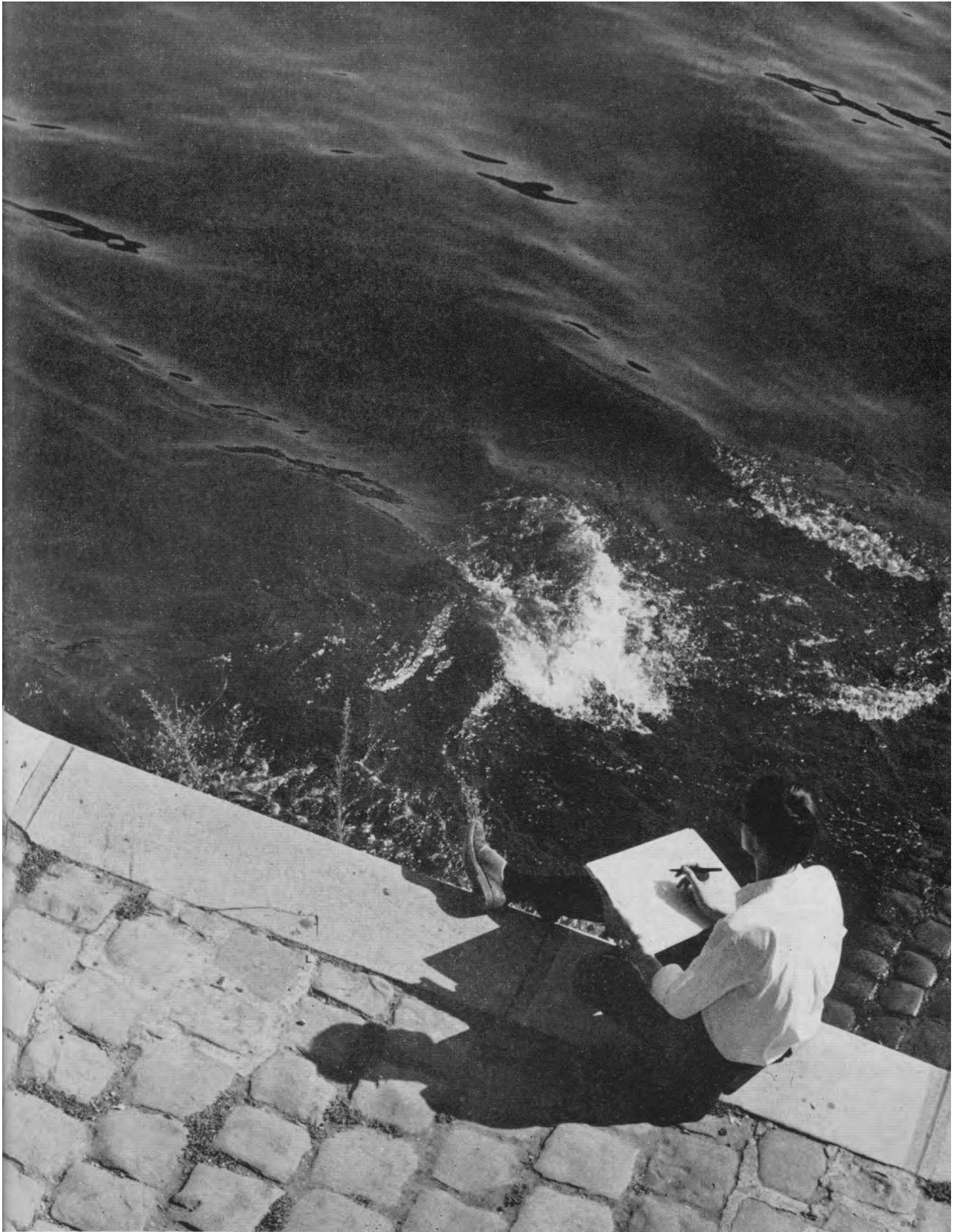
YOUNG AND THE WILLING

Eilėje filmų ("A Taste of Honey", "Saturday Night and Sunday Morning", "Loneliness of Long Distance Runner" ir pan.) jaunesnieji anglų režisoriai bandė pavaizduoti jaunosios ir maištaujančios anglų kartos nuotaikas. Šį kartą filme "Young and the Willing" panašią temą nagrinėja vienas iš žymesnių Anglijos režisorių Ralph Tomas.

Stengiantis išvengtį studentijos gyvenimą, pateikiama eilė įvykių iš darbininkų klases maištaujančio jaunuolio Harry Brown studijų konservatyviame Anglijos universitete. Apdovanotas gabumais, Harry vis dėlto nesistengia juos išnaudoti, nors, iš kitos pusės, lyg ir jaučia vidinį prikaišiojimą, matydamas tėvų didelį rūpestį ir vargą, besistengiant jį leisti į universitetą. Išpopuliarėjęs tampa grupės vadovu, užmezga draugystę su viena iš kolegijų studentų, bet vis dėlto jaučiasi pasimetęs. Savo profesorių sutinka su šiurkštumu ir net vulgarumu, gi su jo girtuokle žmona išvelia į nelegalią draugystę. Suprasdamas savo klaidas ir lyg norėdamas atstatyti savo gerą vardą, pasiryžta drąšiam žygiui, kurs baigiasi tragiškai.

Artistų tarpe ypač puikus Paul Rogers profesoriaus vaidmenyje. Atlikdamas maištaujančio studento rolę, Ian McShane dar tik pirmą kartą pasirodo ekrane.

Nors filme ir prieinama išvados, jog kurio nors jaunuolio nusistatymas prieš visuomenę daugiausiai išplaukia iš jo asmeninio užsispyrimo ir savimeilės bei visiško nesidomėjimo kitų žmonių reikalais, vis dėlto dėl kai kurių scenų ir ypač dialogu aštraus realizmo šis filmas toleruotinas vien tik subrendusių žiūrovų publikai. nukelta į 215 psl.)

Iv "MODERNIOS IS MERGAIČĖS"

FILMAS PRASIDEDA su dvyliktais tavo metais ir baigiasi su devynioliktais. Prasi-deda ramiai — su mažais nuotaikų bangavi-mais, su neramiu dėmesiu pasauliui. Pama-žu akiračiai plečiasi. Išskyla draugystės. At-siranda berniukai.

Berniukas pasidaro lyg centras visų tavo svajonių. Bet kas yra berniukas? Svajonės neatsako į šį klausimą, o jis yra įdomus. Tu matysi berniukus šiame filme labai dažnai.

Matysi save ir drauges lyg veidrodyje. Nebū-si viena. Galėsi lyginti savo grožį su kitų mergaičių. Grožio problemos yra jautrios. Bet ar viskas priklauso nuo grožio? Pagaliau kas yra grožis?

Svarbiau už grožį yra meilė, kuri atsisklei-džia lyg žiedas atėjus laikui. Apie meilę daug kalbama ir rašoma. Bet kas ji yra ir kaip reiškiasi? Kaip atspėti berniuko meilę? Ar meilę galima vaidinti?

Yra daug klausimų ir problemų, kurios tau iškils bežiūrint šio filmo. Iškils tavo charak-terio svyravimai, mokslo sunkumai, bėdos su tėvais ir pačių tėvų drama...

Artėjant į devynioliktus metus nuotaikos pamažu išsilygina. Gyvenimas neatrodo toks supintas, slopus, jaudinantis. Bet išskyla nau-ji rūpesčiai dėl ateities. Kokie ten rūpesčiai, matysi baigdama sukti filmą.

Stasys Yla

apie “MODERNIA MERGAITĘ”

Aš esu skaičiusi keletą knygų apie jaunimo problemas, bet man atrodė, kad “Moderni Mergaitė” yra geriausia iš visų... Atskleisdama kiekvieną naują knygos puslapį, aš net nustumu, skaitydama apie tas paslaptis, kurios liečia kiekvienos mergaitės širdį... Autorius taip natūraliai ir gyvai rašo, kad skaitytojui atrodo, jog jis dalyvauja tuose pasikalbėjimuose.

Zita Stirbytė, 16 m.

Ši knyga, svarstanti modernios mergaitės brendimo metų problemas, yra viena iš įdomesnių tokio turinio knygų. Ją skaitydama jaučiau, kad autorius, nors ir vyresnis žmogus, yra mano draugas: jis pataria, paaiškina, atsako į klausimus, o svarbiausia — jis rašo apie tai, ką pažįsta. Autoriaus tikslas, rašant šią knygą, buvo padėti; jo paties žodžiais — “noriu tau padėti”.

Rašytojas veda skaitytoją per mergaitės brendimo metus, t. y., nuo dvylikto ligi devyniolikto metų. Jis diskutuoja įvairius mergaitėi įdomius klausimus, pav. ką duoda draugystė, kodėl berniukai įdomūs ir kas, iš tikro, yra meilė. Mano nuomone, “Moderni mergaitė” daug kam padės ir yra verta perskaityti.

Zita Burneikytė, 16 m.

“Modernios Mergaitės” autorius pasirodė puikiai nusimanąs apie jaunuolių problemas ir jų protavimą. Knygos stilius yra pritaikytas daugiau 16-17 metų mergaitėi. Pavyzdžiai gerai išryškina problemas ir jų sprendimus.

Man atrodė, kad kai kuriuos žodžius ir išsireiškimus negalėtų suprasti, pavyzdžiui, 12-kos metų mergaitė Amerikoje. Man nepatiko, kad daug apklausinėjimų rezultatų buvo paimta iš Olandijos ir kitų kraštų jaunimo tarpo. Jei knyga skaitoma Amerikoje gyvenančių mergaičių, tai būtų geriau, kad būtų rašoma apie Amerikos jaunimą, nes jaunuoliai nėra tokie patys visame pasaulyje. Bet diskutuojamos medžiagos įvairumas ir autoriaus nuoširdumas žymiai sudomina skaitytoją.

Eima Pakeltytė, 17 m.

“Moderni Mergaitė” yra labai įspūdingai ir gerai parašyta knyga. Aš iš jos daug sužinojau apie save ir drauges. Autorius per visą knygą

veda lyg pokalbį su skaitytoja. Visi jo aiškinimai yra papildyti faktais iš surinktų rašinių, anketų ir laiškų.

Visa knyga yra tarsi filmas. Matai lyg save, vaikščiojant ir išpildant savo rolę vaidinime.

Daug faktų, kurie pristatomi knygoje, galėčiau pritaikyti sau ir savo draugėms. Pavyzdžiui, religingumas. Vis daugiau ir daugiau mūsų amžiaus jaunuolių pamažu atkrenta nuo religijos. Daugeliui iš mūsų yra svarbiau būti populiariejiems, ioms ir gražiems, ioms. Tai pasidaro mūsų naujas dievas. Autorius paaiškina, kaip galima pasidaryti geresnei ir religingesnei katalikei.

Kitas klausimas, į kurį autorius pilnai ir gerai atsako, liečia mokslą. Šiomis dienomis visokios organizacijos, veikla ir berniukai užima beveik visą mergaitės gyvenimą. Ar beliko vietos mokslui? Gal liko, bet labai mažai. Na, nors ir užtektų laiko mokslui, esi labai jautri, kaip mokslas yra dėstomas. Aš žinau, kad man pačiai labai nepatinka eiti į klasę, kuri bus nuobodė. Kaip autorius pastebi knygoje, mergaitėms patinka daugiau praktiški, pritaikomieji ar gyvenimiški mokslai, ne teoriški. Aš kartu su autoriumi manau, kad mokytojai turėtų stengtis palaikyti gilesnius ryšius su visais mokiniais.

Kartais yra sunku susirasti tokią grupę, kurioj jautiesi pritaikytas prie kitų. Nereikia pasirinkti tokios grupės, kuri gali tau padaryti žalos ir vesti į klaidingą kelią. Autorius sako, kad daugelis mergaičių prisideda prie vienos ar kitos grupės dėl to, kad tą grupę lanko visos populiariausios mergaitės ir berniukai. Aš irgi taip manau. Bet kas iš to, jei ten įlindusi mergaitė nepritampa? Jei grupė nėra pagal jos būdą ar temperamentą, jai vistiek tenai greit nusibos. Todėl manau, kad, renkant grupę, reikia gerai pagalvoti ir apsvarstyti, kiek gero ar kiek blogo gali iš to išeiti.

Čia aprašiau tik kelis pavyzdžius, kurie mane daugiau sudomino šioje knygoje. Buvo jų daug daugiau. Baigdama aš norėčiau pasakyti, kad ši knyga labai praturtino lietuvių jaunimo literatūrą. Aš patarčiau visiems — o labiausiai mergaitėms — ją perskaityti, nes ji kaip tik mums yra parašyta.

Viktorija Brazdžionytė, 15 m.

**AŠTUONIOLIKMETĖS
LAIŠKAS
IŠIMYLĖJUSIAI
DRAUGEI**

Miela Maryte,

Ar atsimeni mūsų pasikalbėjimą prieš kiek laiko? Buvome trys — tu, brolis Jonas ir aš. Laikas buvo stabtelėjęs keliom poilsio valandom ir mes leidom savo mintim pabraidyti įvairiaspalvių temų

*N. Vedegytės-
Palubinskienės*

*ilustracija
iš knygos
"Moderni
Mergaitė"*

pievoje. Iš visų tuomet aptartų temų išsiskyres dar šiandien man atmintyje liko vienas nepaprastų ypatybių žiedas. Jis vadinasi — Meilė.

Jonas užkliudė tą temą klausimu: "Tai sakykite, pagaliau, mergaitės, kada jūs žinote, kai esate rimtai įsimylėjusios?"

Tu pašokai. "Ot tau ir vyriškio klausimas! Bandai meilę analizuot, lyg būtų algebros problema. Juk meilė — tai

jausmas. Kaip gali nežinoti, kai pagauna tave ji taip stipriai, kad norisi iki dangaus kilti, sykiu dainuoti ir verkti. Visai paprastas atsakymas — arba myli, arba ne.

Bet Jonas, nelengvai patenkinamas, tęsė toliau: "O kaip tik toks visiškas atsidavimas jausmui man atrodo nepatikimas. Kartais rodos man, kad jūs, mergaitės, daugiau išivaizduojate ir esate įsimylėjusios į pačią meilę, o ne vieną katra berniuką mylite".

Tada šokai tu karštai gintis. Maryte, gerai žinau kodėl. Tu negalėjai pakęsti, kad kas drumstų "kokiom tai analizėm" grožį tos karalystės, kurioj tu džiaugiesi su Petru. Pirmoji tavo meilė yra jautriausia. Bet jei ji tikra, neturėtum bijoti kritikos. Tu sakei, kad meilė yra jausmas. Jausmas gi, ypač meilės, yra akinantį jėga, kuriai reikia proto vadelių. Koks yra pagrindas tavo "meilei"? Tu gal "myli"

jo gražią išvaizdą, nepaprastą lankstumą, jo rimtą protavimo būdą, akių žvilgsnį ar šypseną. Taip, tos visos gražios ypatybės daro jį patraukliu, tave žavi. Tai yra natūralu, kadangi visa kas gražu mus žavi. Jaunam žmogui dvasinis bei fizinis grožis padaro ypatingą išpūdį. Bet išpūdis — tai dar ne meilė.

Jaučiu, kad tu nori pertraukti mano kalbą ir sušukti: "Kodėl anksčiau man to nesaakei!" Maryte, man rūpėjo atsakyti tau suprantamu ir įtikinančiu būdu. Ir štai į rankas pateko puiki knyga, kunigo Stasio Ylos "Moderni Mergaitė". Atversk tą skyrių, kur kalba apie meilę — juk kalba tau:

"Kai tu kalbi apie meilę, galvoji apie berniuką. Įdomus supuolimas! Atrodo, be berniuko nebūtų ir meilės. Bet ar tai tiesa?" Prieš tai mylėjai ir buvai mylima tėvų, mokytojų ir draugiu. Todėl "meilė nėra vien geismas ar lyties trauka. Tikroji meilė nėra tik tavo širdies atradimas ar berniuko širdies atliepimas. Ne! Ji yra išbudęs šūksnis į meilės gelmę, į pačią Meilę. Meilės versmė yra Dievas," ir meilės ilgesys yra Dievo ilgesys.

Tau gal neaišku. Gal norėtum klausti toliau. "Bet kaip tas pritaikoma man? Kodėl, mylėdama berniuką, aš nei jaučiu, nei galvoju apie Dievą. Atrodo ne Dievas, o berniukas tėra visas mano minčių, ilgesio, nerimo centras".

Ar atmeni Jono pastabą, kad gal tu esi tik įsimylėjusi į meilę. Tu priešinai karštai, impulsyviai manydama, kad tas posakis nuvertina tavo ryšį su Petru. Tikrumoj jis parodo jo vertę. Kas tave pirma patraukė šio berniuko link? Ar nestovėjo aukščiau juslinės traukos didelis motyvas — "aš galėčiau jį mylėti"? Kokios (nukelta i sek. psl.)

JAUNOJI KARTA VERTINA

“Laiškai Lietuviams” vienintelis lietuviškas žurnalas, kuri perskaitau pačią pirmą dieną!... Kiek teko kalbėtis su jaunosios kartos skaitytojais, visi su didžiausiu entuziazmu atsiliepia apie “Laiškus”.

Puikūs G. Ivaškienės rašiniai, jau neskaitant kitų Jūsų bendradarbių.

Elena Marijošiūtė-Vaišnienė

PREMIJUOTAS STRAIPSNIS

Šiame (balandžio) sąsiuvinyje jau spausdinamas Prano Razmino “Laiškų Lietuviams” konkursą laimėjęs rašinys “Kokį aš noriu matyti kuniga”. Tema užgriebta labai patraukliai ir intriguojančiai...

"Draugas", 1964. V. 9

BALANDŽIO NUMERIS

Kultūringai ir techniškai apdairiai redaguojamame žurnale aptinkame apščiai medžiagos ne vien religiniais, bet ir kultūriniais, net gi ir politiniais, klausimais. Skoningas Algirdo Kurausko viršelis ir vinjetės.

"Dirva", 1964. V. 6

(Iš 210 psl.)

ALÈ RÛTA

PARIS WHEN IT SIZZLES

Pramoginis filmas yra lyg kramtomoji guma akims; gaudai vaizdą po vaizdo, pasijuoki, lauki netikėtumų, paganai akis spalvose ir žmonių įvairume, bet išėjęs viską užmiršti, arba lieka net šleikštumo skonis, kaip burnoje po gumos kramtymo. Vienu iš tokių filmų yra ir “Paris when it sizzles”. Vaidyba gera. Audrey Hepburn, kaip visada, ne tik simpatinga ir graži, bet ir prityrusi aktorė; šioje sekretorės rolėje, A. Hepburn įvairi ir įdomi, dirbdama pas amerikietį filmų rašytoją, jauna sekretorė, kuri sakosi atvažiavusi į Paryžių “tiksliai gyven-

ti”, greitai įsijaučia į rašytojo darbą, į jo lakią vaizduotę ir drauge su juo pergyvena aprašomuosius vaizdus, taip pat visą kūrėjo vargą ir jo džiaugsmą. William Holden, rašytojo rolėje, vaidina neblogai; bet daugely scenų jam jau stinga aktoriškos rimties ir subtilumo, ko su kaupu yra Audrey Hepburn vaidyboje, William Holden, tiesa, ši rolė gana nelengva, reikalaujanti jausminio išibėgėjimo ir kartu kūrėjo išgyvenimų dramizmo. Čia aktorius kartais pervaidina, sušaržuodamas ir vaizduojamą charakterį, ir savo vaidybinį tipą.

Yra filmų, kaip “Hud” (su Paul Newman), kuris labiau patinka, žiūrint antrą kartą, ir dar labiau — trečią; ir yra fil-

mų, kad ir spalvingu, palinksminančių, kurių nebeturėtum kantrybės pažiūrėti ir pusantro karto. Toks yra ir šis filmas — apie “čirškiantį Paryžių”. Antrą kartą jo nebežiūrėtum.

Čia paliestieji rašytojo sąmonės ir pasamonės momentai (ypač filmų rašytojų) būtų įdomūs, bet jie nenagrinėjami psichoanalizės keliu, nei autentiškais asmens išgyvenimais, nei kitokiu įtikinamu būdu. Viskas atrodo išgalvota, perdėta, ištėsta ir sujaukta. Nebent filmo gamintojai (Paramount, direktoriai Richard Quine ir George Axelrod) šaržo būdu norėjo parodyti moderniojo rašytojo sąmonės profilį. Filmas, žinoma, tik suaugusiems.

LAIŠKAS DRAUGEI

(iš 214 p.)

beribės galimybės tuose žodžiuose! Troškimas meilės ir žavesys meilės idealu! Taip, stipriau negu meilė pačiam Petru, reiškesi pirmiausia meilė meilės idealui. Ilgėtis šio idealo yra įgimta. Baigdama iš tos pačios knygos pacituosiu T. Bovet žodžius:

“Meilė nėra asmeninis dalykas: nėra kažkokia sukilninta lyties trauka kitam asmeniui. Meilė kyla iš Dievo, tik Iš Dievo. Meilė kaip muzika, siunčiama radijo bangomis. Jei siūstuvus tyli, mes nieko negirdime. Kai Dievas, kuris yra Meilė, siunčia savo bangas, mes išgirstame, išbundame ir

savotiškai apsvaigstame. Bet nevisi pagauna tikrąją bangą. Tai priklauso nuo žmogaus, kiek jis atsigręžia į Dievą savo tikėjimu ir viltimi... Žmogus be atvangos yra vejamas Dievo meilės, kad galutinai tik Jame galėtų nurimti.”

Tavo vyresnė draugė

Teresėlė

LIETUVIŲ
KATALIKŲ
MOKSLO
AKADEMIJOS
SUVAŽIAVIMAS

Ši rudenį Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija šaukia savo šeštąjį suvažiavimą rugsėjo 5-7 d. Fordhamo jėzuitų universitete Niujorke. Ši lietuvių katalikų mokslininkų organizacija buvo įkurta Lietuvoje 1922 m. sudaryti palankesnes sąlygas katalikų moksliniam darbui, paruošti didesnę katalikų mokslininkų prieraugli ir kelti tautoje mokslinį lygį krikščioniškos kultūros šviesoje. Jai nepriklausomoje Lietuvoje vadovavo vysk. J. Skvireckas (1922-1926), prel. A. Jakštas - Dambrauskas (1926-1938) ir prof. St. Šalkauskis (1938-1940). Kaune buvo sušaukti trys suvažiavimai: 1933, 1936 ir 1939 m.

Išėivijoje LKMA atgaivinta Romoje 1954 m., ten susidarius reorganizaciniam komitetui, kuris, atsiklausęs laisvame pasauly esančių narių, paruošė naują statutą ir korespondenciniu būdu pravedė centro valdybos rinkimus. Nuo tada iki šiol centro valdybos rezidencija tebėra Romoje. Pradžioje LKMA pirmininkavo vysk. V. Padolskis, o dabar jau antrą terminą pirmininkauja prof. dr. A. Liuima, S. J.

Laisvame pasaulyje atsikūrusios Akademijos tikslas nusakomas pirmame naujųjų įstatų paragrafe, kur sakoma, kad "LKMA yra draugija, kurios tikslas yra telkti aukštojo mokslo lietuvius katalikus, kiek galint lengvinti jiems mokslinio darbo sąlygas, ruošti naujų mokslo jėgų, platinti ir kelti mokslingumą ir krikščionišką kultūrą lietuvių tautoje". Gi antrame paragrafe sakoma: "Tam tikslui pasiekti akademija: a) steigia bibliotekas, muziejus ir kitas mokslo įstaigas; b) rengia suvažiavimus, kursus ir paskaitas; c) leidžia knygas, mokslo žurnalus ir kitos rūšies leidinius; d) kuria fondus; e) sudaro ir skiria stipendijas; f) išigyja judomo ir nejudomo turto". Šiuose dviejuose paragrafuose atidengtas akademijos tikslas ir iš jo išplaukiantieji uždaviniai.

Šiuo metu LKMA jau turi 156 narius susitelkusius į židinius ir sekcijas, o kur jų nėra, nariai paskirai dirba mokslinį darbą. Jos židiniai veikia Čikagoje, New Yorke, Naujojoje Anglijoje, Detroite ir šiuo metu organizuojasi Montrealy, o istorijos mokslų sekcija Romoje. Išėivijoje Akademija jau surengė du suvažiavimus: 1957 m. Romoje ir 1961 m. Čikagoje.

Šių metų suvažiavime veiks 9 įvairių mokslo šakų sekcijos. Joms jau senai pagal suvažiavimo nuostatus paskirti sekcijų vadovai darbuojasi. Teologijos sekcijai vadovauja T. prof. dr. A. Liuima, S. J.; filosofijos — dr. J. Girnius; teisės mokslų — prof. dr. B. Kasias; istorijos mokslų — prof. dr. Z. Ivinskis; medicinos — dr. D. Jasaitis; tikslųjų ir gamtos mokslų — dr. A. Damušis; politinių ir socialinių mokslų — prof. dr. V. Vardys; pedagogikos ir psichologijos — prof. dr. V. Bielauskas; literatūros ir kalbos mokslo — T. dr. L. Andriekus, O.F.M. Sekcijų vadovai jau surado paskaitininkus ir jų paskirtas temas centro valdyba patvirtino. Vietinį suvažiavimui ruošti komitetą sudaro: pirmininkas — T. prof. V. Jaskevičius, S. J., sekretorius — prof. dr. A. Vasys ir išdininkas — prel. J. Balkūnas.

Suvažiavimas šaukiamas pasaulinės parodos metu ir laisvomis nuo darbo rugsėjo 5-7 dienomis. Dėl to rengėjai laukia i suvažiavimą atvykstant daug akademikų mokslininkų ir mokslo mėgėjų. Laukiama svečių ne tik iš JAV, bet ir iš Kanados, P. Amerikos ir Europos. Visais suvažiavimo reikalais kreiptis į pirmininką šiuo adresu: Rev. Walter C. Jaskiewicz, S. J., Fordham University, New York 58, N. Y. Telef. FO 7-5400 exten. 218.

Tėv. Viktoras Gidžiūnas, O. F. M.

ATSIŪSTA
PAMINĖTI

*
Stasys Yla. MODERNI MER-
GAITĖ. Išleido ir spaudė
Immaculata Press, Putnam,
Conn., U.S.A. Iliustravo N.
Vedegytė - Palubinskienė.
Šioje knygoje pinasi mergai-
čių bendrabučio ir vasaros
stovyklų kapeliono ilgametė
patirtis, auklėtojo išvalga ir
psichologinės studijos apie
jauną bręstanti asmenį dabar-
tinių laikų aplinkoje. Turinys
progresuoja su augančia ir
bręstančia mergaite nuo 12 iki
19 metų: tėvų namai ir pa-
saulis...; draugystė...; berniu-
kai svajonėse ir iš arčiau...;
grožis ir pasisekimas...; kaip
save atrasti...; grupėje...; tarp
mokyklos ir gyvenimo...; ar
yra meilė be Dievo...; tėvų ir
tėvynės meilė; trys keliai i
gyvenimą. Visa tai pristato-
ma konkrečiu stiliumi, pra-
turtintu dialogo, asmeniškų
pokalbių ar atsitikimų atpasa-
kojimų. Gilus, psichologiškai
paremtas dėstymas, bet tuo
pačiu lengvas, mergaitei arti-
mas ir suprantamas. Knyga
yra labai naudinga 12-19 m.
mergaitėms; rekomenduojama
taip pat tėvams ir auklėto-
jams. Ji, 289 psl. storio, tekai-
nuoja 2.50 dol.

MOTERIS. Lietuvių moterų
žurnalas. 1964. Kovas-balan-
dis. Leidžia Kanados Lietuvių
Katalikių Moterų Draugija.
Vyr. red. Iz. Matusevičiūtė.
Konkrečius šių laikų moters
uždavinius svarsto G. Ivaškienė
("Keletas priekaištų lietu-
vei katalikei") ir T. Gečiaus-
kienė ("Lietuvė katalikė ir
Katalikų Akcija").

LITUANUS. Lithuanian Quar-
terly. Vol. IX. No. 4. Decem-
ber, 1963. Redaguoja Tomas
Remeikis. Svarbesni straips-

niai: V. Trumpos "1863 Revolt
in Lithuania" ir St. Lūšio
"The Emergence of Unified
Resistance Movement in Lith-
uania, 1940-1943".

SKAUTŲ AIDAS. Oficialus
Lietuvių Skautų Sąjungos Or-
ganas. 1964. Balandis. Leidžia
LSS Tarybos Pirmija. Vyr.
red. Ant. Saulaitis. Šio padi-
dinto numerio didžioji dalis,
suredaguota A. Kezio, S. J. ir
V. Kasniūno, skiriama Litua-
nicos skautų tunto Čikagoje 15
m. gyvavimo sukakčiai pami-
nėti. Sumaniai išleistas, gau-
siai iliustruotas. Spausdino V.
Vij eikis.

NEWCASTELIO APYLINKĖS
LIETUVIŲ BIULETENIS.
1964 m. Vasaris. Leidžia Aus-
tralinijos Lietuvių Bendruome-
nės Newcastelio Apylinkės
Valdyba. Vertos dėmesio pa-
stangos.

ATEITIS. Lietuvių katalikiš-
kojo jaunimo žurnalas. 1964.
Balandis. Leidžia Moksleivių
Ateitininkų Sąjunga. Sveikin-
tinai reiškinys, kad "Ateities"
redakcijoje ir bendradarbių
tarpe yra nemaža studentų
ir moksleivių, besiuogdančių
spaudos srityje. Žurnale visgi
pasigendama pasaulėžiūrinių
straipsnių. Šį numeri redagavo
R. Repšio kolektyvas.

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIU-
LETENIS. Pasaulio Lietuvių
Gydytojų Sąjungos Organas.
1964. Balandis. Leidžia Illinois
Lietuvių Gydytojų Draugija.
Vyr. red. dr. S. Biežis. Atsak.
red. dr. St. Budrys. Biuletėnis
vis gerėja savo išvaizda, trum-
pais medicinos straipsniais ir
gydytojų veiklos kronika.

2345 West 56 th Street, Chicago, Illinois 60636